CONSILIUL SECURITĂŢII STATULUI
DIRECŢIA PERSONAL ŞI ÎNVĂŢĂMÎNT

SISTEMUL INFORMATIV al SUA

CONSILIUL SECURITĂȚII STATULUI
DIRECȚIA PERSONAL ȘI ÎNVĂȚĂMÎNT

SECRET

SISTEMUL INFORMATIV AL S.U.A.

SERIA 0946

1971

Traducere executată de: cpt. CONSTANTIN GĂDEA
lt. maj. NICOLAE CĂLUGĂRIȚA

Coperta executată de cpt. EMILIAN GRASU

Lucrarea de față reprezintă o încercare de parcurgere succintă și pe cît posibil sistematică a vastului păienjeniș care este sistemul informativ al Statelor Unite ale Americii.

Fără a avea pretenția că a spus tot ce se putea spune despre un asemenea sistem, ea vine să reîmprospăteze sau să îmbogățească cunoștințele cititorului cu o serie de date despre istoricul apariției diverselor organe informative și contrainformative americane, modul lor de organizare și atribuțiile fiecăruia în parte, obiectivele vizate, mijloacele și metodele de acțiune.

Fiind concepută ca un fel de studiu, întreprins în anul 1967, asupra sistemului de organizare a serviciilor secrete americane, lucrarea, în cea mai mare parte a ei, tratează această problemă și folosește o terminologie tipică. Totuși, cititorul va găsi date interesante și cu privire la munca de culegere de informații, sursele de informare, transmiterea și exploatarea operativă a datelor obținute. Merită a fi evidențiat și faptul că activitatea serviciilor secrete americane este ilustrată cu exemple de acțiuni informative și contrainformative desfășurate atît în diverse părți ale globului cît și în S.U.A.

Un loc important în lucrare îl ocupă, de asemenea, problemele referitoare la compoziția organelor de informații și contrainformații americane, dotarea lor cu tehnica cea mai modernă, calitățile pe care trebuie să le aibă viitorii angajați, sistemul de pregătire a personalului, precum și la atenția ce se acordă păstrării secretului asupra diverselor operații și prevenirii scurgerilor de informații.

ORGANIZAREA SECURITĂȚII NAȚIONALE ÎN STATELE UNITE

Adînc, departe, în labirintul clădirii Pentagonului din Washington, un „comitet de veghe" al Centrului național de indicații funcționează zi și noapte. Informații cu caracter de spionaj provenite de la nenumărate surse dispersate în toată lumea afluesc spre acest centru, ținîndu-l la curent cu evenimentele mai importante din lume. Serviciile de informații ale armatei de uscat raportează mișcările trupelor străine în diverse regiuni de pe glob; cele ale marinei semnalează mișcările vapoarelor și submarinelor sovietice; cele ale aviației furnizează date asupra rachetelor și activității spațiale sovietice; Departamentul de Stat comunică informații politice și rapoarte economice; Departamentul Finanțelor raportează asupra mișcărilor aurului și narcoticelor, iar C.I.A. furnizează așa-numitele „rapoarte-fulger" și informații de spionaj.

La Washington și în împrejurimile lui se află cartierele generale ale celor nouă agenții guvernamentale care culeg informații de tot felul și din toată lumea: Agenția Centrală de Informații, Agenția Militară de Informații, Șeful Asistent al Statului-Major pentru Informații (armata de us-

cat), Oficiul Informațiilor Navale, Șeful Asistent pentru Informații al Statului-Major (aviație), Biroul de Informații și Cercetări, Agenția Securității Naționale, Biroul Federal de Investigații și Comisia de Energie Atomică. Aceste nouă agenții constituie baza activității de informații a S.U.A. și sînt descrise pe rînd în capitolele următoare.

In vîrful piramidei întregii structuri informative se află un grup de persoane de cel mai înalt nivel numit Consiliul Informativ al Statelor Unite. Președintele acestui grup este directorul C.I.A. Directorul adjunct al C.I.A. este membru al Consiliului. Ceilalți membri ai Consiliului sînt șefii organelor de informații din Departamentul de Stat, Departamentul Apărării, Comisia de Energie Atomică și Biroul Federal de Investigații. Consiliul se întrunește cel puțin o dată pe săptămînă, în scopul de a face o apreciere asupra informațiilor provenite de la agențiile operative și pentru a pregăti un rezumat concentrat de informații secrete, cunoscut sub numele de „estimări informative naționale". Acest raport este trimis săptămînal președintelui S.U.A., constituind un excelent compendiu asupra evenimentelor și tendințelor din întreaga lume. In plus, față de informarea săptămînală, anual se mai pregătesc circa 25 de rapoarte speciale.

Informațiile care compun „estimările informative naționale" se obțin dintr-un număr imens de rapoarte primare, verificate, analizate și completate cu alte date referitoare la aceeași problemă de către experți competenți în diferite domenii.

Consiliul își desfășoară activitatea prin intermediul a 50 de comitete speciale, conduse de experți din diferite agenții de informații. Aceste comitete au sarcini foarte diverse, cum ar fi acelea de a face aprecieri asupra stabilității politice dintr-o țară străină, a modalităților de obținere a celor mai bune rezultate în cadrul programului de „ajutor" pentru străinătate, a potențialului nuclear al unor țări etc.

Consiliul Informativ al Statelor Unite stabilește, de asemenea, linii directoare și priorități informative pentru celelalte organe. El reprezintă garanția certitudinii că toate materialele ce urmează a fi înaintate președintelui S.U.A. reflectă concluziile întregului sistem informativ.

Evoluția conceptului de securitate națională

Actuala structură a securității naționale se bazează pe prevederile Actului Securității Naționale din 1947. In momentul în care au apărut noi arme și noi procedee de utilizare a lor a trebuit să fie realizat un alt concept de securitate națională, care să ia în considerare noii factori.

Prevederile Actului de bază realizau următoarele: statuau răspunderile ce reveneau agențiilor guvernamentale în problemele economice, politice și militare ce afectau securitatea națională; separau forțele armate aeriene de armata de uscat; formau Forțele Aeriene ale S.U.A. ca un organism militar cu statut egal cu cel al armatei de uscat și al marinei. Actul mai prevedea, de asemenea, crearea Consiliului Securității Naționale și a Agenției Centrale de Informații.

După aproximativ un an au fost sugerate unele modificări în sistemul militar, care tindeau spre o unificare mai accentuată. Au urmat apoi două acte ale Congresului, bazate pe recomandările Comisiei Hoover. Prin 1957 era însă clar că și alte schimbări erau necesare. In baza recomandărilor raportului Rockefeller, președintele Eisenhower a supus Congresului, printr-un mesaj special, la 3 aprilie 1958, planul său de reorganizare. La 6 august, Actul de reorganizare a Departamentului Apărării a devenit lege.

O altă piesă legislativă semnificativă referitoare la securitatea națională stabilește în 1958 crearea Administrației Naționale Aeronautice și Spațiale (N.A.S.A.) și a Consiliului Național Aeronautic și Spațial (N.A.S.O.). Acest consiliu cu-

prinde pe vicepreşedintele S.U.A., secretarul de stat pentru afacerile externe, ministrul apărării, şeful N.A.S.A. şi preşedintele Comisiei de Energie Atomică. Impreună cu Oficiul pentru ştiinţă şi tehnologie (O.S.T.), creat în 1962, şi alături de alte agenţii guvernamentale (una dintre cele mai importante fiind Consiliul Securităţii Naţionale), N.A.S.O. face parte din Oficiul Executiv al Preşedintelui, organ consultativ de prim rang al Casei Albe.

AGENŢIA CENTRALĂ DE INFORMAŢII

Deşi oficial creată prin Actul Securităţii Naţionale din 1947, originea C.I.A. poate fi găsită cu mult în urmă, în eşecul informativ care a făcut posibil atacul japonez de la Pearl Harbor. Ca rezultat al acestui dezastru, preşedintele Roosevelt a creat în 1942 Oficiul Serviciilor Strategice (O.S.S.), pentru a completa structura informativă a serviciilor forţelor armate.

O.S.S. a fost apoi desfiinţat de preşedintele Truman care însă, în 1946, a creat Autoritatea Informativă Naţională, compusă din miniştrii de externe, de război şi de marină şi din consilierul militar personal al preşedintelui, amiralul William D. Leahy. In acelaşi timp Truman a creat şi un succesor al O.S.S., Grupul informativ central, subordonat Autorităţii Informative Naţionale. Contraamiralul Sidney W. Souers devine primul şef al Grupului informativ central, dar în decurs de 6 luni este înlocuit de generalul Hoyt S. Vandenberg. In mai 1947 este numit ca şef contraamiralul Roscoe H. Hillenkoetter care, prin dispoziţiile Actului Securităţii Naţionale din 1947, devine primul director al noii Agenţii Centrale de Informaţii.

La început, C.I.A. era dispersată în mai multe clădiri din cartierul comercial al oraşului Washington, fapt ce crea

o serie de probleme nedorite privind operațiile, administrația și securitatea agenției. In 1956, Congresul a aprobat fonduri pentru construirea unei clădiri moderne cu opt etaje așezată într-o zonă împădurită ce se întinde pe o suprafață de 140 de acri. Ea are vedere spre malul sudic al rîului Potomac, în Langley, statul Virginia, la opt mile depărtare de cartierul comercial al Washingtonului.

Acesta este cartierul general de unde este condusă activitatea pe scară mondială de căutare a informațiilor, atît în timp de pace cît și în timp de război. Eleganta clădire de culoare alb-gri, compusă din patru aripi, are o formă rectangulară. Ea dispune de o sală de 5000 de locuri, de un restaurant cu o capacitate de 1400 de locuri și de un teren de parcare pentru 3000 de automobile. In această clădire își desfășoară activitatea aproximativ 8000 de funcționari. Antenele speciale de radio instalate pe acoperiș formează o parte din sistemul global de comunicații al C.I.A.

Un vizitator nepoftit, care ar reuși să pătrundă în clădire, ar vedea unele lucruri mai puțin obișnuite : un laborator științific unde se fac experiențe cu arme speciale, explozive, materiale necesare scrisului invizibil etc. ; un sistem electronic de înmagazinare și triere a unei mase enorme de informații biografice și industriale, de care se poate face uz printr-o operație ce are la bază benzile fotografice. Prin introducerea unui număr de cuvinte-cheie într-un element de control, mașina selectează documentul microfilmat cerut și, cu ajutorul razelor ultraviolete, îl proiectează pe ecran în cîteva secunde.

Ferestrele parterului sînt prevăzute cu gratii, iar securitatea zonei de intrare este asigurată de un corp de pază, un gard de fier și un sistem electronic. Pe o săgeată indicatoare, îndreptată spre clădirea C.I.A., sînt înscrise majusculele B.P.R. (inițialele de la un așa-zis Birou al drumurilor publice).

In conformitate cu prevederile Actului Securității Naționale din 1947 și cu modificările ulterioare, C.I.A. are cinci funcții esențiale :

— ține la curent Consiliul Securității Naționale cu acțiunile întreprinse de ministerele și serviciile guvernului pe linia securității naționale ;

— face recomandări pentru coordonarea unor asemenea acțiuni ;

— corelează, evaluează și transmite guvernului informațiile ;

— execută pentru agențiile de informații existente acele „servicii adiționale“ de interes comun, cînd consiliul decide că ele pot fi efectuate mai eficient de la centru ;

— execută alte asemenea sarcini referitoare la informații care privesc securitatea națională, conform indicațiilor consiliului.

Actul Securității Naționale, precum și modificările ulterioare care i s-au adus prevăd că numirea în funcție, atît a directorului C.I.A. cît și a adjunctului lui, trebuie confirmată de către Senat. Persoana selecționată pentru una din aceste funcții poate fi un civil, un ofițer activ, în rezervă sau în retragere.

Un alt act privind Agenția Centrală de Informații, promulgat în 1949, a completat Actul Securității Naționale cu unele prevederi de natură să împiedice Comitetele permanente ale Congresului să se mai intereseze de organizarea și operațiile C.I.A. In esență, conform acestui act, C.I.A. este autorizată :

— să nu dea publicității sistemul de organizare, numele, gradele, salariile, numărul și atribuțiile personalului angajat ;

— să facă cheltuieli de fonduri fără a ține seama de legile care le guvernează. Justificarea lor se face prin prezentarea unor note de cheltuieli de către directorul C.I.A. ;

— să încheie contracte și să facă achiziții de materiale, fără a le da publicității ;

— să prevadă cheltuieli şi alocaţii speciale pentru personalul din exterior.

Conform actelor Congresului menţionate mai sus, directorul C.I.A. este principalul consilier al preşedintelui şi al Consiliului Securităţii Naţionale în problemele de informaţii referitoare la securitatea naţională. In calitatea sa de înalt funcţionar guvernamental, directorului C.I.A. îi revine sarcina coordonării activităţii informative a Statelor Unite în exterior. El este preşedinte al Comitetului Informativ al Statelor Unite (U.S.I.B). Acest comitet ţine şedinţe în mod regulat o dată pe săptămînă şi mai frecvent în perioade de criză, cînd parvine vreo informaţie nouă şi de importanţă deosebită.

Directorul C.I.A., în calitatea lui de preşedinte al U.S.I.B., răspunde de evaluarea faptelor de către acesta. Dacă unul din membrii săi nu e cumva de acord şi doreşte ca acest lucru să fie consemnat în scris, punctul lui de vedere este rezumat şi inserat sub formă de notă în partea de jos a paginii raportului, supus în final preşedintelui şi membrilor Consiliului Securităţii Naţionale. Conţinutul evaluărilor este, în general, ţinut secret. De modul în care sînt analizate, cîntărite, trase concluziile, depinde în ultimă instanţă importanţa informaţiilor.

Directorul C.I.A. face recomandări Consiliului Securităţii Naţionale în privinţa structurii sistemului informativ în totalitatea sa, pentru a exista certitudinea că fiecare element funcţionează aşa cum se cuvine. De asemenea, el prezintă Consiliului Securităţii Naţionale acele „estimări informative naţionale“, pregătite de personalul său din subordine împreună cu reprezentanţii altor agenţii informative guvernamentale şi uneori cu experţi civili competenţi.

C.I.A. se îngrijeşte ca informaţiile să fie oportune, consistente şi complete. Ea desfăşoară, de asemenea, cercetări independente în domeniul spionajului economic, geografic şi ştiinţific, supraveghează ştirile şi propaganda radio din străinătate, culege informaţii peste hotare şi oferă celorlalte

agenţii servicii speciale de traduceri şi unele facilităţi privind prelucrarea automată a datelor.

Din cauza naturii atribuţiilor sale, C.I.A. nici nu dezminte, nici nu confirmă unele ştiri, adevărate sau false, despre activitatea ei, apărute în presă.

Pentru a-şi îndeplini mai bine sarcinile, C.I.A. este împărţită în patru diviziuni conduse de cîte un director adjunct, şi anume :

— Diviziunea planuri ;
— Diviziunea de informaţii ;
— Diviziunea ştiinţă şi tehnologie ;
— Diviziunea de sprijin.

In plus, mai există şi Oficiul estimărilor naţionale, care se subordonează direct şefului C.I.A.

Principalele funcţiuni ale C.I.A. sînt executate de primele două diviziuni.

Diviziunea planuri întreprinde tot felul de operaţii secrete, uzînd de toate trucurile meseriei, inclusiv de pînda electronică efectuată cu ajutorul sateliţilor. Folosind ca procedee de acţiune de la aruncarea în aer a unor poduri la invazia armată, de la falsificarea alegerilor la interceptarea comunicărilor telefonice şi telegrafice, C.I.A. a devenit un factor esenţial în înfăptuirea politicii interne şi externe a cercurilor guvernamentale americane.

Diviziunea planuri are în subordine departamentul rezidenţelor ilegale şi departamentul rezidenţelor legale. Agenţii din prima categorie de rezidenţe lucrează în adîncă clandestinătate. Identitatea şi acţiunile lor nu sînt cunoscute decît atunci cînd, într-un caz nefericit, cineva dintre ei este prins. Activitatea acestora este condusă, de obicei, de către un ofiţer cu o vechime mare în ţara respectivă şi care lucrează în cadrul ambasadei americane sau al altei reprezentanţe similare a Departamentului de Stat. Ei operează sub acoperirea de turişti, studenţi, oameni de afaceri, marinari etc., iar rapoartele lor sînt cifrate şi descifrate cu ajutorul codurilor.

Agenţii celei de-a doua categorii de rezidenţe sînt mult mai numeroşi. Ei îşi desfăşoară activitatea în posturi oficiale politice sau economice din cadrul misiunilor diplomatice şi sînt reprezentanţi ai Ministerului de Finanţe, funcţionari ai Agenţiei pentru dezvoltarea internaţională şi ai Serviciului de informaţii al S.U.A. In cele mai multe din ţările aliate, identitatea agenţilor C.I.A. este cunoscută guvernului străin şi ei lucrează cu poliţia şi personalul de informaţii autohton.

Diviziunea de informaţii concentrează, analizează şi evaluează informaţiile provenite de la diverse surse şi întocmeşte rapoarte zilnice şi periodice referitoare la persoane, locuri ori situaţii ce interesează pe preşedinte şi Consiliul Securităţii Naţionale. Toate informaţiile militare, politice, economice, industriale şi ştiinţifice sînt adunate şi sortate de această diviziune. Cele mai multe informaţii se obţin din ziare, reviste ştiinţifice, rapoarte şi publicaţii industriale şi guvernamentale, transmisii radio ale ţărilor străine etc.

Diviziunea de informaţii este împărţită în secţii geografice, conduse de specialişti ce aparţin practic tuturor disciplinelor şi profesiilor cunoscute. Se găsesc aici chimişti, fizicieni, biologi, psihiatri, agronomi, geologi, silvicultori, cartografi şi, desigur, lingvişti. Activitatea acestor experţi se materializează în furnizarea la timp a anumitor informaţii de importanţă capitală, în efectuarea unor statistici demne de toată încrederea, precum şi a diferitelor studii privind pe conducătorii majorităţii statelor străine.

Diviziunea ştiinţă şi tehnologie este însărcinată să ţină la curent guvernul cu progresele înregistrate în lume în domeniul armamentului, inclusiv cel nuclear. De asemenea, ea este însărcinată cu analiza fotografiilor luate de sateliţi şi de avioanele de recunoaştere U2.

Diviziunea de sprijin este o unitate esenţialmente gospodărească şi administrativă. Ea răspunde de aprovizionarea agenţiei cu cele necesare bunei desfăşurări a muncii, de procurarea şi întreţinerea echipamentului din dotare, de asigurarea securităţii sediului şi a mijloacelor ei de comunicare.

Se zice că C.I.A. ar putea încadra orice colegiu universitar cu personal dintre specialiştii săi; mai mult de 50 la sută din angajaţii săi sînt posesori ai unor diplome universitare, iar 30 la sută au titlul de doctor. La aceasta s-ar mai putea adăuga amănuntul că 60 la sută din personal lucrează în Diviziunea de informaţii de cca 10 ani, iar 20 la sută lucrează în agenţie încă de la crearea ei, în 1947.

C.I.A. îşi recrutează personalul din mai mult de o sută de colegii şi universităţi americane. Ea caută persoane cu aptitudini pentru munca de informaţii, cadre universitare, studenţi, specialişti în economie, istorie, relaţii internaţionale etc.

Pentru ea este extrem de important să cunoască în orice moment capacitatea de luptă sau slăbiciunile unui eventual inamic. Ea trebuie să fie la curent cu tot ce poate face sau ce nu poate face un eventual inamic în caz de conflict, ce descoperiri noi s-au mai făcut în domeniul fizicii, chimiei, electronicii etc. Această investigare presupune existenţa unui personal bine calificat din toate punctele de vedere şi în domenii diverse.

Intrucît C.I.A. se află sub auspiciile Consiliului Securităţii Naţionale, s-ar putea trage concluzia că toate activităţile ei sînt analizate de către acesta. Dar nu este aşa.

Inima sistemului de control asupra C.I.A. este Grupul 54-12 creat, în decembrie 1954, printr-o directivă secretă. Această directivă legiferează, printre altele, şi activitatea subversivă a C.I.A. împotriva ţărilor socialiste şi a comunismului în general.

Grupul 54-12 este compus din directorul C.I.A., subsecretarul de stat adjunct pentru afacerile politice, secretarul general adjunct al apărării şi din doi consilieri speciali ai preşedintelui în problemele securităţii naţionale. Grupul se întruneşte săptămînal şi se ocupă, în primul rînd, de problemele legate de operaţii. El aprobă toate propunerile de ope-

rații și dă o mare atenție celor care pot avea repercusiuni politice. Amestecul grupului în activitatea C.I.A. se oprește aici, căci nu mai are latitudinea să mai controleze și modul în care se execută operațiile respective.

Faptul că, datorită cîtorva acțiuni hazardante pe plan extern, C.I.A. a suferit unele eșecuri cu larg răsunet a făcut ca problema necesității reconsiderării atribuțiilor acesteia și a intensificării controlului asupra ei să fie tot mai insistent ridicată de către diverse personalități politice și chiar de opinia publică americană.

Să ne reamintim cîteva dintre acțiunile de amestec direct al C.I.A. în treburile altor state, precum și de unele eșecuri ale sale, care au avut atît consecințe negative pe planul politicii externe americane cît și repercusiuni asupra relațiilor acestei agenții cu alte organisme guvernamentale.

In 1954, Iacob Arbenz a fost ales în fruntea guvernului din Guatemala. Dar acest verdict democratic al poporului guatemalez nu a plăcut Statelor Unite. Autoritățile americane considerau că regimul lui Arbenz era comunist. Această opinie mai putea fi discutată, dar era evident că guvernul Arbenz era suficient de orientat spre stînga pentru a amenința interesele marilor proprietari guatemalezi și pe cele ale United Fruits Company (Compania unională de fructe), fără să mai punem la socoteală alte mari afaceri americane. Era suficientă o singură scînteie pentru ca ostilitatea Statelor Unite împotriva lui Arbenz să se declanșeze. Cei care au aprins această scînteie au fost Allen Dulles și C.I.A. Cu acordul Consiliului Securității Naționale, C.I.A. a luat măsuri de trimitere în Honduras și Nicaragua a unei cantități de arme și muniții, suficiente pentru ca un fost ofițer guatemalez să înarmeze o armată de mercenari care să invadeze Guatemala și să mături regimul lui Arbenz.

Amestecul C.I.A. în treburile Vietnamului de sud datează tot din 1954. După autorii lucrării „The Invisibile Government", Eisenhower și John Foster Dulles au însărcinat un agent al C.I.A. să descopere omul care ar putea să guverneze țara. Acest agent, care se numea Ladsdale, l-a recomandat pe Diem. Atît Diem cît și Nhu au refuzat să dea oarecare libertate politică partidelor de opoziție, deși Ladsdale îi prevenise că țara ar putea să cadă pradă unor conspirații, dacă partidele legale nu sînt autorizate să acționeze liber. Ladsdale a venit expres la Washington pentru a obține de la frații Dulles promisiunea că vor face presiuni asupra lui Diem în scopul de a-l determina să înceapă unele reforme în Vietnamul de sud. Demersurile lui n-au dat însă rezultate. I s-a replicat că nimeni nu se opunea mai îndîrjit ca Diem comunismului și că el trebuia susținut împotriva tuturor și cu orice preț.

Pe linia acestei orientări, Ladsdale a fost înlocuit cu John Richardson, care a devenit șeful filialei C.I.A. la Saigon. Intre timp însă, între regimul lui Diem și administrația americană au intervenit o serie de fricțiuni. Ambasadorul Cabot Lodge, numit în acest timp la Saigon, încerca să schimbe cîte ceva în regimul lui Diem, dacă nu chiar să se descotorosească de el. Șeful filialei C.I.A. continua însă să-l susțină pe Diem. Nu-i mai rămînea d-lui Lodge, pentru a-și asigura autoritatea, decît să ceară rechemarea rivalului său la Washington. Asta pentru că funcționarii C.I.A. din Saigon nu erau obligați să dea ascultare nici ambasadorului, nici Departamentului de Stat, ci unui serviciu extrem de puternic, aflat chiar la Washington, care, așa cum au dovedit-o evenimentele din Vietnam, era capabil să hotărască asupra unei politici sau alta.

Aceste evenimente din Vietnam au demonstrat inconvenientele pe care le implică culegerea de informații și întreprinderea unor „operații speciale" de către unul și același organism. Așa cum sublinia un comentator avizat, agenții care se ocupă de culegerea de informații, avînd și misiunea de a susține sau doborî guverne, „sînt capabili să-și piardă obiectivitatea cînd e vorba să distingă între realități și aspirații". La Saigon, C.I.A. s-a găsit în situația de a fi în același timp judecător și parte civilă. Agenți bine plasați pentru a culege informații sînt, de multe ori, la fel de bine situați pentru a duce acțiuni sub acoperire...

2

Fricțiunile dintre ambasadorul Cabot Lodge și șeful filialei C.I.A. din Saigon reflectau, de fapt, niște neînțelegeri mai vechi dintre Serviciul extern din Departamentul de Stat și agenție. Cu ani în urmă, cîțiva ambasadori se plînseseră că oficiile lor diplomatice erau folosite ca acoperire pentru activitățile C.I.A. Răspunzînd acestor critici, C.I.A. a recunoscut că acoperirea pe care o oferă ambasadele este un factor esențial în munca de informații. Această situație a făcut ca C.I.A. să-și creeze un sistem propriu de comunicații și, de atunci, șefii misiunilor diplomatice nu au mai avut posibilitatea să cunoască anumite evenimente, ceea ce deseori le-a provocat neplăceri serioase.

Astfel, tunelul făcut de C.I.A. în Berlin pe sub frontiera cu Germania de est, pentru a intercepta comunicările ce se efectuau prin cablurile care duceau la cartierul militar sovietic, a fost o sursă nemaipomenită de neplăceri pentru ambasadorul american în Republica Federală a Germaniei, James B. Conant. Sovieticii au descoperit tunelul la 22 aprilie 1956, dar Conant nu știa nimic de existența lui. Mai sînt și alte situații similare, cînd reprezentanți ai Departamentului de Stat în diferite țări au avut necazuri din cauza activităților C.I.A. în care nu aveau nici un amestec.

Evident că toate aceste cazuri au adus în actualitate problema necesității unui control mai sever asupra activității C.I.A. Dar factorul care a precipitat rezolvarea acestei probleme a fost, se pare, eșecul din Cuba.

Personajul central în jurul căruia a gravitat întreaga afacere pusă la cale de C.I.A. împotriva acestei țări a fost fugarul cubanez Artime.

Cînd cargoul care îl transporta a acostat într-o frumoasă dimineață însorită la Tampa, în Florida, Artime a văzut pe chei un american solid, cu părul alb, cu ochelari și care i s-a prezentat cu numele de „Burnett, prietenul lui William". Artime a avut surpriza să afle că „Burnett" de fapt nu lucra pentru guvernul american, ci pentru un grup puternic de capitaliști care aveau prieteni influenți la Washington. Aceeași explicație avea să o dea și celorlalți refugiați

cubanezi din care C.I.A. a creat un organism politic denumit „Le Frente Revolucionario Democratico".

Apoi, cînd recrutările de luptători de guerilă din rîndul refugiaților aflați în Florida și America Centrală au luat sfîrșit, C.I.A., făcînd presiuni asupra președintelui Guatemalei, Ydiroge, l-a convins să aprobe înființarea unui lagăr de antrenamente secrete și a unei baze aeriene în munții guatemalezi. Cubanezii au început să sosească aci pe la mijlocul verii. Acesta era sezonul ploilor și ei au trebuit să-și așeze corturile în noroiul lipicios și vulcanic, la 1500 de metri înălțime. Cea mai mare parte a timpului și-o petreceau făcînd antrenamente sub comanda unui colonel filipinez instructor, organizatorul războiului de guerilă împotriva japonezilor din timpul celui de-al doilea război mondial. La început, planul de atac al C.I.A. împotriva Cubei prevedea infiltrarea pe teritoriul acestei țări a unor grupuri de guerilă care să formeze centre active de rezistență. Aceste grupuri trebuiau să recruteze noi aderenți pe care să-i înarmeze cu arme și muniții parașutate, urmînd ca atunci cînd s-ar fi considerat că au devenit suficient de puternici să treacă la răsturnarea regimului din Cuba.

Președintele Eisenhower a aprobat un buget de 13 milioane de dolari pentru realizarea acestui proiect. S-a hotărît atunci ca nici un militar american să nu ia parte la operațiunile de luptă. Dar, între timp, încetul cu încetul, concepția militară s-a modificat. Șefii C.I.A. începuseră să se întrebe dacă această acțiune de guerilă putea avea sorți de izbîndă fără un sprijin cît de cît...

De aceea, oamenii Washingtonului, pentru orice eventualitate, s-au orientat spre o nouă concepție — total diferită de prima — aceea a unui atac direct împotriva lui Castro, prin debarcarea unei forțe armate, formată din refugiați, pe coasta maritimă cubaneză. Cum operațiile amfibii cereau o acoperire aeriană, părea rezonabil ca viitorii invadatori să fie echipați cu cîteva avioane B 26, rămase din al doilea război mondial... In timpul alegerilor din 1960, C.I.A. trecuse definitiv de la tactica infiltrării de luptători de guerilă, la

aceea a debarcării. Exercițiile de gherilă au fost imediat întrerupte; colonelul filipinez a plecat și a intrat în scenă o echipă americană care avea drept sarcină să-i antreneze și să-i instruiască pe cubanezi, ajunși acum la cifra de aproape cinci sute, după toate regulile unei armate mici și să-i înzestreze cu tot ce le trebuia în materie de artilerie și sprijin. Totuși, C.I.A. avea dificultăți: nu toți emigranții erau docili, iar oamenii folosiți pentru contacte cu „exilații" erau de multe ori detestați, așa cum era un oarecare Bender, neamț de origine, despre care Arthur Schlesinger spunea că „puterea părea că i se urcase la cap".

Comentînd evoluția evenimentelor, Arthur Schlesinger arată: „...In acel timp, în lagărele din Guatemala, cubanezii treceau cu entuziasm de la ideea unei operații de gherilă la aceea a unei debarcări. Noul antrenament și noile arme i-au umplut dintr-o dată de speranță. Ofițerii lor americani i-au asigurat că ei nu erau decît un grup ca multe alte asemenea, respectiv cam o zecime din forța totală și că li se va acorda tot sprijinul de care aveau nevoie.

Presupunînd că toți cei pe care îi lăsaseră în urma lor îl urau ca și ei pe Castro, emigranții sperau că o debarcare masivă pe plajele cubaneze ar putea declanșa o revoltă generală. C.I.A. și ofițerii armatei, cunoscînd și mai puțin Cuba, erau și mai optimiști. Odată obsedați de acest vis, nici cubanezii, nici colegii lor americani nu erau dispuși să revină la ideea mai modestă a unei infiltrări de luptători de gherilă. Cît despre revocarea operației, era ceva care nici prin cap nu le trecea. Așa stăteau lucrurile atunci cînd John F. Kennedy a aflat de existența proiectului din 19 noiembrie 1960"[1].

Totul mergea deci spre luarea unei hotărîri definitive și aceasta nu se putea face decît pe scara cea mai înaltă, adică de președintele Statelor Unite.

[1] Arthur Schlesinger: „Cele 1000 de zile ale lui Kennedy".

Allen Dulles și Richard Bissell de la C.I.A. îl îndemnau pe Kennedy să acționeze. „Timpul nu așteaptă, spuneau ei. Dacă vrem să-l răsturnăm pe Castro, trebuie s-o facem fără să întîrziem prea mult..."

C.I.A. era convinsă că debarcarea avea să reușească dacă era făcută imediat și că, cu cît hotărîrea întîrzia să fie luată, cu atît șansele de izbîndă deveneau mai mici. Dulles și Bissell, nemulțumindu-se numai cu întocmirea planului de debarcare, îl apărau cu îndîrjire. Președintele a cerut atunci părerea consilierilor săi militari.

Planul tactic al debarcării a fost supus Pentagonului și aprobat la nivel superior, apoi revăzut de generalul Leyman Lemnitzer, șeful Marelui Stat-Major, și de amiralul Burke, șeful operațiilor navale.

Rezultatul debarcării este cunoscut: a fost un eșec total.

Necazurile provocate de C.I.A. l-au determinat pe președintele Kennedy să ordone unei comisii conduse de generalul Maxwel Taylor să studieze sistemul informativ american și să facă recomandări în vederea îmbunătățirii activității lui. La 4 mai 1961, președintele Kennedy a reînființat Consiliul prezidențial al consultanților pentru activitățile informative în străinătate, creat de președintele Eisenhower în ianuarie 1956 și care se autodesființase la 7 ianuarie 1961.

Noul consiliu s-a numit Consiliul prezidențial consultativ al informațiilor din străinătate. El a primit sarcina să studieze întregul sistem informativ american și să facă recomandări de schimbări în structura organizatorică și în atribuțiile lui. Consiliul are 10 membri: doi sînt reprezentanți militari, doi oameni de știință, iar restul persoane cu o bogată experiență guvernamentală. Acest grup se întrunește cam o dată la 6 săptămîni, pentru a examina rezultatele obținute de întregul sistem informativ al Statelor Unite. Întrunirile durează două-trei zile și includ discuții cu directorul C.I.A. și cu alți funcționari superiori ai ei, cu șefii ce-

lorlalte agenţii informative guvernamentale şi cu oficialităţile care folosesc serviciile C.I.A. La sfirşitul fiecărei întruniri, consiliul întocmeşte un raport către preşedinte şi face recomandări pentru perfecţionarea activităţii informative. Această activitate este apoi discutată mai în amănunţime în cadrul unor subcomitete ale consiliului, în jurul unor mese rotunde.

In 1961, consiliul a făcut peste 100 de recomandări, majoritatea lor fiind însuşite de preşedinte.

Consiliul se străduieşte să verifice nu atît operaţiile C.I.A., cit eficienţa şi metodele ei. Operaţiile clandestine sînt examinate în ideea de a se stabili dacă au fost bine executate, şi nu în aceea de a se analiza dacă ar fi trebuit sau nu să fie executate.

Din timp în timp, C.I.A. supune examinării consiliului propuneri de acţiuni viitoare. Dacă propunerile sale sînt aprobate, şansele de succes ale C.I.A. în faţa Grupului 54-12, avînd şi sprijinul consiliului, sînt considerabil mai mari.

Că activitatea C.I.A. este în prezent controlată, nu există nici o îndoială. Apare însă o altă problemă, şi anume, aceea dacă controlul este real şi eficient. Or, se pare că deşi au intervenit oarecare îmbunătăţiri în structura şi limitele competenţei C.I.A., problema controlului asupra activităţii ei nu este încă pe deplin rezolvată.

In acelaşi sens, înainte de a încheia prezentul capitol, considerăm a fi util să mai arătăm şi poziţia unor cercuri politice americane dintre cele mai influente în problema supravegherii activităţii C.I.A. Astfel, „New York Times" din 9 mai 1966 arăta: „Supravegherea C.I.A. de către Congres se dovedeşte absolut insuficientă. Cele 150 de rezoluţii cu privire la această agenţie, supuse de douăzeci de ani spre dezbatere Congresului general creează mereu aceeaşi nelinişte. Guvernele care s-au succedat au făcut tot ce au putut ca ele să nu fie aprobate, iar C.I.A. a rămas aproape neschimbată. Toate eforturile întreprinse pentru controlarea

activităţii acestui guvern clandestin au întîmpinat rezistenţă. Senatorul Fulbricht a făcut propunerea ca grupul de control să fie întărit cu trei membri ai Comisiei afacerilor străine. Această propunere modestă, dar necesară, avea ca scop să permită supravegherea mai îndeaproape a activităţilor C.I.A., care pot avea repercusiuni dintre cele mai grave asupra politicii noastre externe.

Guvernul a instituit un control mai sever asupra C.I.A., dar el este insuficient, întrucît nu se poate substitui unei stricte supravegheri legislative..."

AGENȚIA MILITARĂ DE INFORMAȚII ȘI SECȚIILE INFORMATIVE ALE SERVICIILOR ARMATEI

Agenția Militară de Informații (D.I.A.) a luat ființă la sfîrșitul deceniului al 6-lea, în timpul înverșunatei controverse referitoare la rachete. Era spațială a început în dimineața zilei de 4 octombrie 1957, cînd mijloacele de informații americane și străine anunțau lansarea încununată de succes a primului sputnic sovietic. La 5 noiembrie 1957 se lansa al doilea sputnic, care avea la bord cîinele Laika. Acest satelit cîntărea de 5 ori mai mult decît primul. Cel de-al treilea sputnic, lansat la 15 mai 1958, cîntărea cca 2925 de pfunzi (un pfund = 0,453 kg — N.T.).

Washingtonul considera în acel timp că dacă sovieticii reușiseră să lanseze astfel de sateliți, americanii îi întreceau în domeniul echipamentului de teleghidare și al aparaturii miniaturizate. Totuși, la 4 ianuarie 1959, cînd nava sovietică Lunik I trecea pe lîngă lună pentru a se plasa pe o orbită solară, cînd Lunik II lovea, la 13 septembrie 1959, luna și cînd, în sfîrșit, Lunik III înconjura, la 4 octombrie 1959, luna, mitul superiorității americane în sisteme de teleghidare se prăbușea.

In urma unei informări făcute la 29 ianuarie 1960 de către Allen Dulles, două comitete senatoriale au ajuns la

concluzia că în curînd sovieticii vor avea un avans enorm în ceea ce privește puterea de luptă a rachetelor. După o săptămînă de dezbateri naționale, secretarul de stat Gates asigura, la 31 ianuarie 1960, într-un interviu televizat, că în 1962 S.U.A. vor ajunge din urmă pe sovietici în domeniul rachetelor.

Aprecierile C.I.A. referitoare la rachetele sovietice erau substanțial diferite de cele ale serviciului de informații al aviației. Discuții lungi și aprige pe această temă caracterizau întrunirile Consiliului Informativ al Statelor Unite.

In scopul de a rezolva conflictul, înaltele autorități ale Departamentului Apărării au transferat problema unui grup comun de studiu, însărcinat să facă o cercetare completă asupra sistemului informativ. El era compus din personal informativ de carieră din C.I.A. și Departamentul de Stat, din personal militar activ și de rezervă și din civili din Departamentul Apărării și de la Casa Albă.

In 1960, grupul a prezentat recomandările sale. Cele mai importante propuneri se refereau la crearea Agenției Militare de Informații (D.I.A), la scoaterea organelor de informații ale serviciilor militare din subordinea U.S.I.B. și la însărcinarea D.I.A. cu rezolvarea conflictelor dintre servicii. Aceste recomandări au fost apreciate de Gates, care, atunci cînd administrația Eisenhower a luat sfîrșit, i-a recomandat lui Robert McNamara să le aprobe fără întîrziere.

In cele din urmă, ministrul apărării a ajuns la concluzia că S.U.A. nu erau în urma Uniunii Sovietice în ceea ce privește construcția de rachete balistice, dar a găsit de cuviință că sosise momentul ca serviciile de informații militare să fie subordonate unei singure agenții, care să depindă direct de el.

Unificarea conducerii diferitelor servicii informative militare a avut loc definitiv la 1 octombrie 1961, cînd a luat ființă Agenția Militară de Informații, în virtutea unei directive emise de Departamentul Apărării la 1 august 1961.

D.I.A. se compune dintr-un director, un director adjunct, un șef de stat-major, un cartier general și unități de

sprijin amplasate în toată lumea. Ea are o organizare complicată. Chiar și enumerarea celor aproape 200 de formațiuni este un lucru dificil. In afară de directorul adjunct, mai există patru directori asistenți.

Directorul asistent al Sectorului de prelucrare are în subordine, între altele, un grup executiv-administrativ, unul consultativ pentru informații, unul pentru programe și resurse, un grup pentru coordonare și integrare, o divizie pentru producția de material militar și una pentru producția de material naval. Tot aici mai întîlnim un grup de control, o divizie a „blocului sovietic", o divizie estică, o divizie vestică și o divizie pentru America. Aceste patru divizii se găsesc — cu o denumire aproape identică — și în cadrul Centrului de informații, sprijin și indicații, precum și în cadrul Oficiului de interpretări fotografice.

Directorul asistent pentru informații științifice și tehnice are în subordine Divizia energiei nucleare, Divizia de electronică și de sisteme de comandă și control, Divizia sistemelor de arme, Divizia sistemelor de rachete, Divizia sistemelor spațiale, Grupul de informații curente etc.

Secția de achiziții și Secția de hărți, diagrame și probleme geodezice au 16 și respectiv 11 subdiviziuni.

In D.I.A. mai există un Oficiu de contraspionaj și securitate, un Oficiu special de securitate, un Oficiu de activități speciale, un Centru al sistemelor de prelucrare automată a datelor, o școală de informații, un detașament al atașaților militari, un grup special de planificare, un grup de legături, un secretar, un inspector general etc.

D.I.A. operează sub îndrumarea, autoritatea și controlul ministrului apărării.

Misiunea D.I.A. constă în a crea cadrul unei mai strînse unități între serviciile de informații din Departamentul Apărării, prin eliminarea paralelismelor în organizarea și activitatea lor. Principalele funcții ale D.I.A. sînt:

— să furnizeze U.S.I.B. toate sintezele, studiile și informațiile din Departamentul Apărării, necesare întocmirii „estimărilor informative naționale";

— să ia măsuri pentru centralizarea și coordonarea tuturor necesităților informative ale Departamentului Apărării și să stabilească prioritățile și cerințele specifice pentru fiecare organ de informații al acestuia;

— să întocmească și să stabilească planuri, programe, metode și procedee de culegere de informații din domeniul apărării;

— să îndeplinească funcțiuni tehnice și de contrainformații, precum și să procure informații militare curente. De asemenea, să asigure funcționarea Centrului de indicații al Departamentului Apărării care primește informații din toată lumea.

Activitatea Centrului de indicații al Departamentului Apărării este asigurată pe durata celor 24 de ore de către cinci echipe. Zilnic se întocmesc dări de seamă rezumative pentru ministrul apărării, Statul-major unificat și personalul superior al Departamentului Apărării.

D.I.A. obține și prelucrează toate informațiile de apărare conținînd date referitoare la analiza anumitor zone, capacității militare, sumare date biografice etc., pentru uzul tuturor funcționarilor Departamentului Apărării, pentru U.S.I.B., pentru alte organe informative americane și diferite organizații militare internaționale.

La 2 noiembrie 1962, o directivă a Departamentului Apărării a autorizat crearea Școlii de informații militare ca instituție de instruire profesională, atașată D.I.A. Școala are ca misiune să pregătească din punct de vedere informativ și strategic personalul civil și militar din Departamentul Apărării ce va lucra pe linia atașaților militari.

Directorul D.I.A. hotărăște nivelul și proporțiile procesului de instruire și revede periodic cursurile și planul de învățămînt. Tot el este cel care stabilește criteriile pentru selecționarea și admiterea candidaților și îndrumă activitatea administrativă a școlii.

Pentru instruirea oamenilor săi care urmează să fie trimiși să lucreze ilegal în străinătate, ori să fie încadrați în serviciile proprii din interior, D.I.A. dispune și de alte școli.

Cursurile sînt urmate de americani și de străini, iar predarea se face de specialiști în toate genurile de pregătire, începînd cu exerciții de judo și trageri cu pistolul și terminînd cu tehnica comiterii de acte de sabotaj și inițierea în diferite dialecte ale limbii chineze.

D.I.A. își recrutează cursanții care vor urma aceste școli fie dintre absolvenții de colegii și universități civile, fie dintre cadrele armatei: armata de uscat, marină, aviație.

In cel puțin două dintre școlile D.I.A. cursurile se desfășoară într-o ambianță de oraș rusesc sau chinezesc. Aci nu se vorbește decît rusa sau chineza, iar cursanții trăiesc într-o atmosferă care reproduce cît se poate de veridic pe cea existentă în țara în care vor trebui să lucreze.

Agenții destinați străinătății sînt supuși unui antrenament fizic foarte dur sub autoritatea lipsită de blîndețe a unor subofițeri. Unii susțin că acest antrenament ar fi mai dur chiar și decît cel impus celebrelor „berete verzi" ale forțelor speciale. Toți, fără excepție, sînt supuși unei examinări cu ajutorul detectorului de minciuni, unde trebuie să răspundă la niște întrebări ca acestea: „Ați avut vreodată legături homosexuale?" sau „Legăturile dv. sexuale cu un membru de sex opus sînt normale?". Pe tot timpul școlarizării, cursanții fac, de asemenea, obiectul unor teste psihologice. Astfel, ei sînt supuși unor observații zilnice pentru a se vedea modul în care reacționează la anumite insulte verbale sau la tachinări și se determină dacă au un caracter bun sau rău. Se fac, de asemenea, observații cu privire la rezistența lor fizică în condiții atmosferice deosebite: pe timp de ploaie, zăpadă, frig, căldură excesivă etc.

Cursanții care învață limbi străine studiază cîte șase ore pe zi în cabinete fonice. Ei trebuie ca în decurs de două luni de zile să fie capabili să citească un ziar și să poată întreține o conversație simplă. Unii ating rezultate spectaculoase: de exemplu, un ofițer de aviație, ale cărui note la colegiu fuseseră obișnuite, a reușit să vorbească curent paisprezece limbi și dialecte, în patru ani de studii.

Cursanții învață, de asemenea, să citească hărți; li se dau spre studiu dosare ale unor personalități străine și li se cere apoi să repete ce au citit. Uneori, ei trebuie să-și amintească, de exemplu, că cutare funcționar dintr-o țară străină, relativ puțin important, are un sept deformat, dar nu prea vizibil — este vorba de o mică imperfecțiune a nasului — că vocea sa este melodioasă, că este nervos, susceptibil și că are o aluniță sub ochiul stîng.

Un spion destinat să lucreze într-o țară străină primește o identitate nouă. Pentru a-l obișnui cu această identitate, el este supus unor exerciții numeroase. Exercițiile se repetă pînă cînd spionul reușește să intre definitiv în pielea personajului pe care îl reprezintă. De exemplu, i se întîmplă să fie sculat în plină noapte pentru a fi întrebat cîți copii are mătușa Y, unde se află unele școli pe care le-a absolvit și pe cine își amintește dintre colegi etc. Este apoi obișnuit să se comporte conform obiceiurilor din țara în care va fi trimis să lucreze. El trebuie să știe, în sfîrșit, să se descurce într-un oraș pe care-l cunoaște numai din hărțile pe care le-a văzut și din descrierile instructorilor săi.

Uneori, spionii care acționează în străinătate sub acoperire diplomatică sau comercială sînt instruiți să se împrietenească cu diverși funcționari autohtoni nu numai pentru a le smulge secrete, ci și pentru a le ține dosarele la zi, în eventualitatea că, cîndva, vor fi numiți într-o funcție mult mai importantă. Spionii trebuie să afle maximum de informații despre aceștia, inclusiv numele amantelor lor, dacă joacă la curse sau gradul de intimitate al relațiilor cu vreun membru al poliției secrete cu care locuiesc pe același palier. Dacă agentul își face bine meseria, el va reuși să furnizeze periodic șefilor săi informații despre personalitățile conducătoare ale țării, despre eventualele disensiuni, conflicte dintre ele etc.

Unul dintre agenții D.I.A., fiind la curent cu cele ce se petreceau în anumite cercuri politice din Amman, capitala Iordaniei, a făcut mai mult decît atît. Datorită intimității sale cu un înalt funcționar iordanian, care dispunea de o

rețea personală de spioni ce operau în Israel, el a putut să avertizeze Washingtonul că Israelul se pregătea să atace prin surprindere aerodromurile egiptene, în jurul datei de 4 iunie 1967 (atacul a avut loc la 5 iunie).

Adevăratul nume al acestui agent nu este Sergio, dar noi îl vom numi astfel. El a fost trimis de D.I.A. în Orientul Apropiat și călătorea în mod regulat de la Amman la Cairo și Bagdad. Vorbind curent araba, idiș, ebraica și italiana, Sergio și-a făcut amici cam peste tot, pentru că era o personalitate excepțională și era foarte discret: nu repeta niciodată ce i se spunea. Arabii și evreii au început să aibă tot mai multă încredere în el, căci el își respecta scrupulos regula sa de conduită; să facă afaceri bune, ferindu-se să se amestece în intrigi politice în această parte a lumii. La Amman, Cairo și Bagdad, oamenii i-au încredințat secrete lui Sergio și el și-a ținut gura.

Timp de patru ani, Sergio n-a furnizat D.I.A. nici o informație de valoare. Misiunea lui consta în cimentarea relațiilor sale cu înaltul funcționar iordanian, pentru ca într-o zi acesta să-i încredințeze sau să-i dezvăluie involuntar ceva important. Ei luau de nenumărate ori masa împreună și Sergio îi dădea întotdeauna sfaturi bune. Odată, Sergio a acceptat chiar să-i facă și un serviciu: iordanianul l-a rugat să-i cumpere o sclavă frumoasă, ale cărei farmece îi fuseseră lăudate de un polițist din Irak.

În aceste condiții, fără îndoială că nu a fost surprinzător ca iordanianul, primindu-l pe Sergio într-o seară la el, la sfîrșitul lunii mai, să simtă nevoia să i se destăinuiască: participase în după-amiaza aceea la o conferință care întrunea pe șefii militari iordanieni, sub președinția regelui Hussein în persoană. Extrem de deprimat, el îi spuse lui Sergio pe un ton dramatic: „Astă-seară mă voi îmbăta!". Apoi, bînd la whisky, el i-a spus că reuniunea avusese drept scop analizarea unei informații furnizată de un agent din Israel, din care reieșea că israelienii terminaseră mobilizarea forțelor lor aeriene pentru a ataca Egiptul. Atacul urma să aibă loc la 4 iunie. Informația era, desigur, exactă, întrucît

agentul, pe care prietenul lui Sergio il cunoștea personal, era extrem de bine introdus în cercurile guvernamentale ale Israelului.

După verificarea informației și pe alte căi, prin mijloace cunoscute numai de Sergio și de D.I.A., știrea a fost transmisă imediat la Washington.

Investiția pe care D.I.A. a făcut-o în persoana lui Sergio a fost rentabilă. In cercurile conducătoare de la Washington, nimeni n-a fost surprins cînd Israelul a atacat, la 5 iunie, forțele aeriene egiptene. In acest fel, președintele Johnson a putut să prevină din timp guvernul israelian că era la curent cu intențiile sale.

Succesul unui agent ca Sergio justifică teza unor conducători ai serviciilor americane de informații, care susțin că este mai avantajos să se utilizeze agenți străini bine plătiți decît americani.

Intr-adevăr, agenții străini din diferite părți ale globului aflați în slujba serviciilor de informații americane, inclusiv din Africa, Asia de sud-est și Cuba, au furnizat date cu caracter secret uneori extrem de valoroase și au fost retribuiți cu generozitate pentru ele.

D.I.A. folosește și în interior, pentru realizarea obiectivelor sale, o serie de agenți care, pe lingă mijloace tehnice perfecționate, continuă să utilizeze metode „tradiționale" de muncă. Arta subtilă a șantajului este și astăzi eficace, în cazul în care spionul vrea să obțină o informație de la o sursă bine determinată. Femeile frumoase continuă să joace un mare rol în această direcție. Dovada cea mai elocventă o constituie o agentă a D.I.A., numită Ingrid (nume fictiv), care în toamna anului 1967 a reușit să sustragă niște documente secrete dintr-o clădire din Washington în care locuia șeful comisiei de achiziții a unei țări neutre. Pentru a intra în posesia acestor documente, ea s-a dat drept ziaristă și s-a prezentat la secretarul șefului comisiei de achiziții sub pretextul că vrea să scrie un articol despre șeful lui. Curînd, secretarul s-a îndrăgostit de ea și a acceptat să-i furnizeze informațiile de care avea nevoie.

Cînd șeful comisiei de achiziții a plecat într-un concediu de șase săptămîni, în Europa, secretarul său a luat legătura cu Ingrid, au mers împreună la restaurant și au revenit noaptea tîrziu cu cîte o sticlă de șampanie în mînă. Văzîndu-l într-o asemenea stare, paznicul i-a invitat înăuntru. Ingrid l-a servit și pe paznic cu un pahar de șampanie în care pusese un somnifer. Apoi, împreună cu secretarul și cu un specialist în deschiderea caselor de fier, a pătruns în biroul unde se aflau documentele secrete. In mai puțin de o oră, cifrul combinației de la casa de fier era descoperit, iar documentele secrete sustrase.

La 1 februarie 1964, o directivă a Departamentului Apărării a stabilit liniile directoare ale activității tuturor organelor sale de informații. Obiectivul principal îl constituie îmbunătățirea capacității informative a Departamentului Apărării prin folosirea superioară a personalului de informații calificat și repartizarea lui pe anumite domenii de interes informativ. Această directivă reglementează sistemul de pregătire, perfecționare și promovare a cadrelor, potrivit cu cantitatea și calitatea muncii depuse.

Programul de informații tehnice al Departamentului Apărării reprezintă o concretizare a eforturilor informative în domeniul științific și tehnic al tuturor organelor informative ale D.I.A. Prin informații tehnice se înțeleg informațiile științifice și tehnologice, din străinătate, referitoare la:

— evenimentele și noutățile din domeniul științelor naturale, aplicative și al tehnologiei construcțiilor de mașini;

— caracteristicile științifice și tehnice, capacitatea și limitele tuturor sistemelor militare străine, nivelul atins de activitatea de cercetare în acest domeniu și metodele de producere a armamentului.

Trebuie menționat că deși D.I.A. exercită o considerabilă autoritate asupra organizării informative a departamentelor militare, ea nu controlează activitatea lor. Armata de uscat, marina și forțele aeriene au păstrat pentru ele atribuțiile vitale din domeniile specifice lor, cu excepția anu-

mitor activități de culegere a informațiilor ce revin atașaților militari.

Cel mai vechi serviciu de informații militare este B2. Originea sa poate fi găsită în evenimentele războiului de independență, dar capătă o recunoaștere oficială doar în timpul primului război mondial.

In cel de-al doilea război mondial s-a dezvoltat rapid, iar contribuția sa la cîștigarea războiului se materializează în activități strategice, tactice și de contraspionaj. După război, mulți membri ai O.S.S. (Oficiul Serviciilor Strategice) s-au inrolat în serviciul de informații al armatei, dar cînd aviația s-a separat, devenind un serviciu aparte, un mare număr de ofițeri de informații s-au transferat la Forțele Aeriene ale Statelor Unite.

In mod obișnuit, la nivel departamental, un serviciu de informații militare se compune dintr-un ajutor al șefului de stat-major pentru informații, un adjunct asistent și cinci birouri (biroul executiv, biroul de legături cu exteriorul, biroul planuri, biroul buget și administrație și biroul activități speciale).

La cel mai inalt nivel, serviciile militare de informații răspund și de informațiile din materia comunicațiilor și a electronicii, avînd și sarcini contrainformative în aceste domenii. Ele conduc activitatea de informații din domeniul cartografiei, geografiei militare și geodeziei. De asemenea, ele dirijează activitatea atașaților militari ai S.U.A.

In afara acestora mai există încă două servicii informative: Agenția securității armatei și Comandamentul informativ al armatei.

Pînă la 1 ianuarie 1965, cele șase armate ale Statelor Unite și districtul militar al Washingtonului exercitau activitatea de contrainformații din zonele lor geografice prin intermediul cîte unui grup informativ. De la acea dată, cele șapte grupuri informative au fost unificate, formînd Comandamentul corpurilor informative ale Statelor Unite. Două luni mai tîrziu, și-a schimbat întrucîtva denumirea, intitulîndu-se Comandamentul informativ al armatei Statelor Unite. El se bucură în cadrul armatei de statutul unei autorități de prim rang și își are sediul la Fort Holabird (Maryland).

Activitatea serviciilor de informații militare în exterior s-a făcut cunoscută mai ales datorită proiectului „Camelot", al cărui scop era de a examina condițiile care duc la revolte interne în America Latină și de a sugera căi de control asupra acestora. Proiectul trebuia pus în aplicare de Oficiul de cercetare al operațiilor speciale (S.O.R.O.) de pe lîngă Universitatea din Washington, creat și condus de armată. El urma să fie aplicat mai întîi în Chile, de către un oarecare Hugo Nutini, un sociolog naturalizat în această țară. Din nefericire, un alt sociolog chilian, ce lucra atunci pentru UNESCO, cunoștea bine legăturile lui Nutini cu S.O.R.O., lucru din care a făcut o chestiune publică. Nici ambasadorului american și nici guvernului chilian nu li se ceruse în prealabil părerea asupra proiectului și se bănuie că au aflat despre el dintr-un ziar local.

In plus, aceste fapte se petreceau în momentul în care relațiile S.U.A. cu America Latină erau complicate de intervenția noastră în Republica Dominicană. Nu este, deci, de mirare că proiectul „Camelot" a iritat guvernul chilian, lumea academică și presa. Intr-un asemenea val de dezaprobare, proiectul a fost contramandat, iar președintele Johnson a emis o directivă care stabilea ca nici un fel de acțiune de acest gen să nu mai fie întreprinsă în exterior fără consultarea Departamentului de Stat.

Oficiul de informații navale (O.N.I.) este cel mai mic serviciu de informații de nivel departamental. El se compune din director, director adjunct, o diviziune de contrainformații externe și una administrativă. In plus, mai are birouri care se ocupă cu probleme referitoare la legăturile cu exteriorul, cu U.S.I.B. etc.

Misiunea O.N.I. este de a strînge, prelucra, evalua și trimite informații de interes naval ministrului marinei și șefului operațiilor navale. De asemenea, O.N.I. mai are misiunea de a sprijini din punct de vedere tehnic activitățile

informative din domeniul naval și de a stabili eficacitatea lor. In acest scop:

— selecționează informațiile navale în vederea elaborării de sinteze și studii pentru Statul-major unificat;

— face schimb de informații cu alte organe ale sistemului informativ;

— ține la curent șeful operațiilor navale cu capacitatea de război și intențiile unor țări străine;

— face aprecieri asupra nivelului de dezvoltare atins de alte țări în domeniul armamentului și al sistemului naval, precum și asupra perspectivelor lor viitoare;

— conduce și supraveghează activitatea informativă navală (prin atașați navali etc.), pentru a răspunde cerințelor informative, contrainformative, de investigare și de securitate ale Departamentului naval.

Oficiul Forțelor Aeriene Americane al asistentului șefului de stat-major pentru informații (A.C.S./I) este cel mai nou și cel mai automatizat dintre cele trei organisme de nivel departamental. El se compune din asistentul șefului de stat-major, un asistent adjunct, patru grupuri (grupul sisteme de tratare și utilizare a datelor informative, grupul politică și programe, grupul resurse și administrație și grupul consultativ special), două directorate (directoratul de aprecieri și directoratul culegeri de informații) și grupul 1127.

A.C.S./I ia măsuri pentru informarea continuă a Serviciului securității și a Statului-major aerian asupra stadiului de pregătire și intențiilor puterilor străine, a vulnerabilității acestora la atacuri aerospațiale și a caracteristicilor și capacităților sistemului lor de arme spațiale.

In plus, A.C.S./I conduce grupul 1127, care are rolul de a dirija activitățile de culegere de informații și a stabili planuri operaționale reclamate de necesitățile războiului rece, limitat și general. El asigură legătura oficială între Forțele Aeriene ale S.U.A. și reprezentanți ai guvernelor străine, controlează furnizarea unor informații acestora și îndrumă activitatea atașaților aerului din toată lumea.

Centrul de programe aeronautice și informații (A.C.I.C.) are sarcina de a asigura forțele aeriene cu necesarul de diagrame aeronautice, documente și publicații informative aeriene, modele de teren, hărți, informații asupra instalațiilor aeriene, date geodezice și geofizice etc. Cartierul său general se află în St. Louis (Missouri).

A.C.I.C. a efectuat multe lucrări pentru programele spațiale „Mercury" și „Gemini" și a sprijinit activitatea de întocmire de atlasuri și hărți aeronautice.

Serviciul securității forțelor aeriene ale S.U.A. supraveghează întregul sistem de comunicații al acestora, pentru ca ele să se desfășoare în condiții de deplină siguranță. Cartierul general se află la baza aeriană de la Kelly (Texas) și are unități răspîndite în întreaga lume. Uneori, aceste unități desfășoară activitate de cercetare cu privire la unele fenomene din domeniul comunicațiilor.

O unitate de primă importanță, subordonată Serviciului securității, este Cartierul general criptologic al forțelor armate ale S.U.A.

De remarcat că în timp ce competența și mărimea secțiilor informative ale diferitelor organisme militare s-au redus, D.I.A. a cunoscut de la crearea sa o nemaipomenită dezvoltare, iar modesta listă a atribuțiunilor ei inițiale s-a lărgit, s-a amplificat.

Necesitățile de fonduri ale D.I.A. la sfîrșitul lunii iunie 1966 s-au ridicat la 63.936.000 dolari, iar numărul personalului civil și militar a crescut de la 2500 în 1964 la aproximativ 6000 în 1966.

Avînd în vedere rapida dezvoltare a D.I.A., nu este exclus ca într-o zi D.I.A. și C.I.A. să devină dușmani — puternici și duri.

Sistemul atașaților militari

Schimbul de trimiși diplomatici între națiuni este la fel de vechi ca și arta de a guverna. Din cele mai îndepărtate timpuri, o importantă funcție a trimisului diplomatic a fost

aceea de a observa şi evalua capacitatea militară a ţării în care era acreditat. Acest aspect al diplomaţiei internaţionale a viciat relaţiile dintre state cu elemente de suspiciune şi înşelătorie. Cînd Imperiul Bizantin era la apogeu, trimişii diplomatici erau întîmpinaţi la frontieră de o gardă militară de onoare foarte puternică. Pentru a-i face pe trimişi să creadă că teritoriul imperiului era greu accesibil, membrii escortei îi conduceau spre capitală pe drumuri întortocheate şi ocolite, dîndu-le tot timpul asigurări că aceasta ar fi calea cea mai uşoară şi mai directă. Odată ajunşi în oraş, solii asistau la cîte o paradă militară aranjată cu minuţiozitate, anume să-i impresioneze (aceleaşi grupuri de soldaţi treceau prin faţa tribunei de cîteva ori, purtînd de fiecare dată tipuri de arme şi coifuri diferite).

Încă în evul mediu timpuriu, Veneţia creează primul sistem permanent de trimişi militari în capitalele străine. La sfîrşitul secolului al XVIII-lea, sistemul era universal acceptat, iar Congresul de la Viena din 1815 a stabilit rangurile trimişilor diplomatici.

Se crede că Napoleon I, împăratul Franţei, ar fi fost primul şef de stat care a oficializat funcţia de ataşat militar pe lîngă ambasadele franceze, mai întîi pe lîngă cele din Viena şi Berlin. La scurt timp după aceea, Prusia şi Austria au adoptat şi ele această practică. In 1838, Rusia şi Anglia au făcut acelaşi lucru, iar după ele şi alte state europene.

Istoria ultimei perioade a secolului al XIX-lea cuprinde numeroase situaţii care ilustrează cum au fost avantajate unele naţiuni de activitatea ataşaţilor lor militari sau cum au avut de suferit cînd n-au acordat suficientă atenţie informaţiilor furnizate de aceştia. Succesul Prusiei în războiul austro-prusac din 1866 s-a datorat în mare măsură volumului şi exactităţii informaţiilor de spionaj furnizate de ataşaţii militari. Acelaşi lucru a favorizat şi victoria Prusiei asupra Franţei în 1870. Reversul situaţiei : informaţiile culese şi transmise de ataşatul militar francez la Berlin au fost ignorate la Paris. Intr-un alt caz, grava înfrîngere suferită de englezi în primele faze ale războiului cu burii din 1899 a

fost atribuită insuficientei atenţii care s-a acordat rapoartelor observatorilor militari din Transvaal, deşi încă din 1896 fuseseră trimise la Londra avertismente asupra pregătirilor de război ale burilor şi a slăbiciunii forţelor engleze prezente acolo.

In secolul XIX, un număr de misiuni militare americane a fost trimis în străinătate pentru a studia metodologia militară şi a observa operaţiile militare în diferite războaie. De exemplu, în timpul războiului ruso-turc din 1878 au fost trimişi ataşaţi pe lîngă legaţiile americane din Constantinopol şi Petersburg. Ei nu erau totuşi ataşaţi militari, ci observatori neutri care, în fapt, se informau de la cartierele generale ale armatelor inamice.

Prima ataşatură militară regulată a Statelor Unite a fost cea din Londra, în 1889, urmată imediat de altele în Paris, Viena, Berlin şi Petersburg.

La începutul secolului XX, S.U.A. aveau deja cca 50 de posturi de ataşaţi militari în Europa, America de Sud şi Asia.

O dată cu creşterea gradului de complexitate a artei războiului şi dezvoltarea tehnologiei militare a devenit limpede că pentru aceste posturi era nevoie de experţi militari special instruiţi. Ei erau aleşi mai ales din cadrul personalului armatei de uscat şi din marină, dar imediat după primul război mondial au început a fi trimişi ca asistenţi ai ataşaţilor militari în probleme de aviaţie ofiţeri din Serviciul aerian al armatei S.U.A. Prin 1926, ei au fost repartizaţi pe lîngă reprezentanţele diplomatice din Londra, Paris, Berlin şi Roma, cu scopul special de a culege informaţii tehnice asupra dezvoltării aviaţiei europene.

Prin intrarea Statelor Unite în război (al doilea război mondial), sistemul ataşaţilor militari navali şi ai armatei de uscat a cunoscut o extensie rapidă, depăşindu-l cu mult pe cel din primul război mondial. O însemnătate mare o are crearea postului de asistent pentru aviaţie al ataşatului militar. Mai tîrziu, Actul Securităţii Naţionale din 1947 a stabilit, printre altele, crearea Oficiului Ministerului Apărării şi separarea Forţelor Aeriene ale S.U.A. de armata de uscat.

Ca urmare a autonomiei Forțelor Aeriene ale S.U.A., asistentul atașatului militar pentru aviație devine cunoscut ca atașat al aerului, avînd regim egal cu ceilalți atașați.

Activitatea acestor funcționari diplomatici se desfășoară în cadrul Sistemului atașaților militari (D.A.S.). Toate cererile de informații către D.A.S. se trimit de armata de uscat, aviație și marină, prin D.I.A., Oficiului atașaților militari (D.A.O.). Rapoartele întocmite ca urmare a acestor cereri de informații, semnate de ofițerul care le-a întocmit și avizate de D.A.O., sînt expediate către D.I.A.

În general, D.A.S. pare a funcționa satisfăcător.

Sursele de informații ale unui atașat militar sînt foarte variate. Buletinele și rapoartele tehnice, ziarele, revistele, radioul, televiziunea și statisticile publicate în țara adversă prezintă toate interes pentru un atașat militar. De o deosebită valoare sînt contactele stabilite cu persoane ce dețin posturi de răspundere în guvern, armată și organizații economice.

În plus, atașatul participă activ la viața oficială militară și diplomatică, făcîndu-și un mare număr de cunoștințe în cercurile aviației, ale marinei și ale armatei de uscat. El frecventează, de asemenea, expozițiile aviatice și militare, demonstrațiile armatei și alte tipuri de ceremonii și observă manevrele forțelor de uscat, navale și aeriene ale armatei țării adverse.

S.U.A. au atașaturi militare în 92 de țări, răspîndite pe tot globul. Factorul determinant în stabilirea șefului atașaturii îl constituie interesul care primează în țara respectivă. Astfel, de cînd aviația Uniunii Sovietice prezintă un interes de prim ordin pentru Statele Unite, șeful atașaturii este atașatul aerului. În mod similar, în Anglia, șeful atașaturii este atașatul naval, iar în Franța atașatul armatei de uscat.

În cea mai mare parte, atașații au grade de colonei sau locotenent-colonei, ori sînt ofițeri de marină cu rang echivalent. Excepții se fac la posturile mai importante. De exemplu, la Londra atașatul militar este contraamiral, iar la Paris general de brigadă al armatei de uscat. Forțele Aeriene ale S.U.A. n-au nici un general ca atașat militar.

Atașații trebuie să îndeplinească anumite condiții de stagiu.

Candidații pentru funcția de atașat sînt luați din oricare din specialitățile serviciilor militare. O anumită experiență în munca de informații, deși este binevenită, nu mai constituie totuși o condiție obligatorie de cînd fiecare persoană este pregătită printr-un program de instruire special, intensiv. Lungimea cursului de pregătire a celor care vor deveni atașați militari depinde de timpul cerut pentru învățarea limbii țării în care vor fi trimiși și de particularitățile și exigențele postului respectiv.

Instruirea în domeniul limbilor străine a început în 1941, cînd armata de uscat și marina au deschis cursuri de limbă japoneză pentru agenții de informații. Pînă în 1962, fiecare gen de armă își pregătea separat ofițerii în domeniul limbilor străine și nu exista o instituție centrală care să le îndrume activitatea.

Acest fapt a dus la crearea Institutului lingvistic al apărării (D.L.I.), în care astăzi se învață peste 65 de limbi. Cursurile se întind pe o perioadă de 24—27 de săptămîni pentru un număr de 25 de limbi, 24 de săptămîni pentru limbile romanice, 47 de săptămîni pentru rusă, chineză, arabă și unele dialecte indiene.

În orele de clasă se pune accent îndeosebi pe conversații și mai puțin pe scris și citit. Încă din prima zi de clasă, elevii sînt încurajați să vorbească numai în limba străină pe care o învață și, pe măsură ce vocabularul lor crește, ei încep să scrie. Intervalul de timp între vorbire și scriere poate ajunge de la cîteva săptămîni, în cazul francezei și spaniolei, la cîteva luni, în cazul unor limbi orientale.

Sălile de clasă sînt astfel construite încît să imite locuri ca: frizerii, magazine, restaurante, bănci etc., unde elevii se străduiesc să converseze în limba pe care o învață sub atenta supraveghere a instructorilor.

Toate complicațiile pe care Statele Unite le au dincolo de frontiere se reflectă în numărul celor ce învață o anumită limbă. Astfel, în 1965, cca 1000 de cursanți erau instruiți în vietnameză (de cinci ori mai mult ca în 1962).

Tot în 1965, s-a constatat o creștere considerabilă a numărului celor ce învățau limba swahili, o limbă vorbită de cca 40 de milioane de oameni din Africa de est. La D.L.I., swahili nu e considerată ca o limbă bizară și exotică; dimpotrivă, din punctul de vedere al importanței strategice, ea este privită ca una din primele 10 limbi ale lumii.

În afară de pregătirea în domeniul limbii, viitorii atașați sînt supuși unui proces de îndoctrinare și îndrumare în raport cu țara unde vor lucra. Școala de informații militare din Anacostia, funcționînd direct sub autoritatea D.I.A., îi instruiește pe viitorii atașați militari, timp de 15 săptămîni, în probleme de informații strategice.

De asemenea, viitorilor atașați militari li se dă posibilitatea să viziteze diverse instalații militare și li se creează ocazii de a se întîlni în societate cu membri ai corpului diplomatic, acreditați la Washington, în special cu cei care aparțin țărilor în care urmează să fie trimiși. Astfel că, dacă timpul de studiu al limbii este de cel mult 11 luni, întreaga perioadă de instruire poate atinge doi ani de zile. La sfîrșitul acestei perioade, noul atașat va fi foarte bine informat asupra serviciului său, fiind și un bun cunoscător al culturii și obiceiurilor țării în care va fi trimis.

Istoria a dovedit că militarii au influențat întotdeauna puternic cursul evenimentelor și deciziile guvernelor lor. Prin contactul zilnic cu conducătorii militari de frunte ai țării adverse, ei sînt prin excelență conștienți de tendințele politice ale țării în care sînt acreditați.

Zi de zi, activitatea atașaților continuă în toate colțurile lumii. Fiecare post își aduce partea lui de contribuție, mare sau mică, la această strădanie fără sfîrșit de a obține o imagine cît mai exactă asupra lumii.

ORGANIZAREA INFORMATIVĂ A DEPARTAMENTULUI DE STAT

Zi de zi, mii de telegrame oficiale și nenumărate știri din presă se adună la Departamentul de Stat, la un loc cu altea alte rapoarte trimise din exterior de curieri, cu extrase din ziare din toate părțile lumii într-o mulțime de limbi și cu alte mii și mii de documente provenite de la agențiile guvernamentale americane. Cu toate acestea, Departamentul de Stat consideră că nu are la dispoziție toate faptele de care are nevoie, referitoare la problemele ce i se ridică, mai ales cînd o informație sau alta este deosebit de urgentă.

Necesitățile de informații și eforturile ce se fac pentru satisfacerea lor pun în fața Departamentului de Stat cîteva probleme spinoase. Cine dă asigurări că agențiile guvernamentale ce se ocupă cu culegerea de informații vor obține date de primă importanță? Cine va examina informațiile și va solicita pe cele ce vor fi înaintate secretarului de stat sau altor oficialități? Cum vor fi analizate în perspectivă faptele pentru a distinge pe cele neînsemnate de cele cruciale? Cum trebuie corelate noile informații cu imensul volum de date strînse de-a lungul anilor?

Încă din timpul celui de-al doilea război mondial începuse a se face simțită necesitatea unui centru specializat

care să se dedice exclusiv examinării implicațiilor interne și externe ale cererii de informații a Departamentului de Stat. Această necesitate a dus la crearea Biroului de informații și cercetare (I.N.R.). Pentru a-și îndeplini funcțiunile, I.N.R. acționează în trei direcții. El preia și examinează întreaga masă de informații primite din toată lumea și procedează la o selecție și o analiză uniformă și sistematică a materialelor ce pot fi de vreun folos. Unii dintre funcționarii I.N.R. sînt angajați permanenți și au cunoștințe specializate, ceea ce le dă posibilitatea să desfășoare un proces de analiză și interpretare de profunzime mai mare decît ar fi posibil în oricare altă parte. De asemenea, avînd o structură organizatorică suplă, I.N.R. își poate concentra forțele asupra tuturor problemelor ce se ridică în fața celor care stabilesc politica țării, fie că este vorba de o regiune, un stat sau o chestiune cu caracter mondial. Astfel, I.N.R. are sarcina să pună la dispoziția celorlalți funcționari ai Departamentului de Stat informațiile de care au nevoie și cînd au nevoie.

Datorită întinderii activității și posibilităților pe care le are, I.N.R. își pune amprenta pe principalele puncte de vedere ale Departamentului de Stat privind situația internațională.

Suprapunerea sferei de acțiune a I.N.R. cu aceea a altor agenții guvernamentale de informații determină cea de-a doua mare direcție de activitate a ei.

În conformitate cu tradiția sistemului de verificare și de echilibru din cadrul guvernului, înaltele oficialități ale Departamentului de Stat au simțit nevoia unei surse de informații ale cărei opinii să aibă la bază calitățile speciale ale muncii de cercetare. Această sursă urma să-și desfășoare activitatea în paralel cu sursele deja existente ale birourilor politice, să le completeze sau să exprime puncte de vedere diferite. George Catlett Marshall, secretar de stat în anii 1947—1949, este cel care a stabilit cadrul prezentei organizări și concepții de lucru ale I.N.R., muncă continuată de secretarii de stat ce au urmat.

În sfîrșit, cea de-a treia direcție a activității I.N.R. este aceea a grupului său de experți, care au misiunea să-l asiste pe secretarul de stat în relațiile de natură informativă și în domeniul proceselor tehnologice și operaționale.

Prin sistemul său ramificat de legături cu celelalte organe de informații, I.N.R. se îngrijește ca Departamentul de Stat să primească toate informațiile importante culese sau elaborate de acestea.

Directorul biroului este membru al Comitetului Informativ al Statelor Unite și se îngrijește ca Departamentul de Stat să-și aducă contribuția la luarea hotărîrilor executive și de concepție ale comunității informative americane. Membrii I.N.R. fac parte din toate comitetele și grupele de lucru ale comunității, contribuind la rezolvarea problemelor informative cu datele ce le dețin și făcînd aprecierile corespunzătoare. În acest fel, biroul nu numai că aprovizionează sistemul informativ cu informații politice, economice și sociale, dar face și considerații de politică externă, legate de problemele informative ce se examinează.

Astfel, I.N.R. a devenit un organism cu o sferă largă de atribuții atît în domeniul procurării de informații cerute de unele situații specifice, cît și în acela al promovării unui spirit de cercetare a evenimentelor din exterior ce prezintă interes. Biroul întocmește studii informative și sinteze pentru stabilirea și punerea în aplicare a politicii externe a S.U.A. El diferă de celelalte componente ale sistemului informativ american prin aceea că nu are cadre operative. Pentru culegerea de informații, el folosește funcționarii din Serviciul extern și din alte organisme informative guvernamentale.

Principala sursă de „materie primă" a I.N.R. o constituie misiunile diplomatice acreditate în exterior. Funcția de bază a unei misiuni diplomatice este de „a proteja și promova prosperitatea și interesele Statelor Unite". Șeful misiunii este ministru extraordinar și plenipotențiar al S.U.A., ceea ce înseamnă că îl reprezintă pe președinte și că se bucură de puteri depline pentru a negocia tratate și încheia

convenții în numele guvernului. Principalele patru funcții tradiționale ale unui ambasador sînt :

— de a apăra interesele țării sale în exterior ;

— de a face dări de seamă asupra condițiilor din țara de reședință ;

— de a negocia convenții și tratate ;

— de a reprezenta Statele Unite la diferite ceremonii.

Secțiile politice și economice observă, analizează și raportează informațiile din domeniul lor de activitate. Același lucru îl fac și atașații din cadrul misiunilor diplomatice. Sarcinile care revin atașaților militari au fost descrise în capitolul precedent. Să vedem acum ce sarcini revin celorlalți atașați :

— atașatul cu problemele agriculturii analizează producția agricolă mondială, concurența comercială și situațiile politice care afectează agricultura americană și întocmește rapoarte de informare a guvernului S.U.A. ;

— atașatul financiar întocmește rapoarte asupra legislației și politicii statelor străine în legătură cu finanțele, aurul, schimburile externe, rata de schimb și alte probleme importante ;

— atașatul cu problemele de muncă raportează asupra condițiilor de muncă din țările străine ;

— atașatul cu problemele aviației civile este acreditat în relativ puține țări străine. Atribuțiunile lui includ negocierea convențiilor de transport aerian în numele companiilor civile americane, precum și întocmirea de rapoarte cu privire la problemele aviatice și la condițiile de pe piața locală a avioanelor ;

— atașatul comercial întocmește rapoarte care servesc oamenilor de afaceri americani în prospectarea pieței străine ;

— atașatul cu probleme geografice procură hărți și alte publicații ce interesează S.U.A. ;

— atașatul cu problemele științifice raportează progresele din acest domeniu ale țării de reședință și îndeplinește

rolul de consilier pe lîngă ambasador în problema influenței exercitate de evenimentele științifice asupra politicii externe.

Pentru a-și îndeplini funcțiunile, Biroul de informații și cercetare cuprinde un număr de cadre care lucrează sub îndrumarea unui director și a unui director adjunct. Directorul are rangul, salariul și privilegiile unui secretar asistent (ministru adjunct — N.T.). Personalul biroului, de 370 de salariați, a fost împărțit în patru mari grupe de activitate (după ce 50 de persoane au fost desemnate pentru diverse alte munci), în felul următor : grupa executivă — 30 de persoane, grupa coordonare — 45, grupa externă — 25, grupa prelucrare-producție — 220.

Ultima grupă se compune din șapte oficii de cercetare și un oficiu de indicații, astfel :

— Oficiul de cercetare economică și științifică ;

— Oficiul de cercetare și analiză pentru republicile americane ;

— Oficiul de cercetare și analiză pentru Orientul Îndepărtat ;

— Oficiul de cercetare și analiză pentru Orientul Apropiat și Asia de sud ;

— Oficiul de cercetare și analiză pentru Africa ;

— Oficiul de cercetare și analiză pentru „blocul sovietic" ;

— Oficiul de cercetare și analiză pentru Europa de vest. Acesta desfășoară o activitate de cercetare și analiză a informațiilor pe zone geografice regionale și întocmește sau participă la pregătirea de studii și informări pentru persoane autorizate din Departamentul de Stat sau alte agenții federale ;

— Oficiul de indicații informative, care supraveghează continuu situația mondială, în lumina informațiilor curente provenite din surse interdepartamentale.

Grupa executivă a I.N.R. nu îndeplinește numai atribuțiile obișnuite referitoare la personal, buget, probleme fiscale și chestiuni administrative generale, ci asigură și funcționarea mecanismului circulației documentelor în cadrul

biroului. Această funcţie este îndeplinită de Centrul de comunicaţii, ce distribuie serviciilor informaţiile noi, în cadrul căruia funcţionează şi un serviciu de multiplicare a rapoartelor scrise ale biroului, pe care le înaintează în copie referenţilor şi analiştilor.

Directorul adjunct răspunde de problema coordonării activităţii personalului Biroului de informaţii şi cercetare. El are în subordine trei servicii:

— Serviciul operaţii, care supraveghează ca ofiţerii poliţiei departamentale şi ai altor organe informative să acţioneze în conformitate cu obiectivele politice ale Statelor Unite;

— Serviciul informaţii, care îşi concentrează activitatea în primul rînd asupra dirijării materialelor informative, foarte atent clasificate, urmărind ca ele să ajungă la serviciul interesat al Departamentului de Stat. Din timp în timp, serii de fapte şi evenimente sînt asamblate într-un tablou general coerent (un fel de sinteze — N.T.);

— Serviciul coordonare, care se ocupă în primul rînd de culegerea de noi informaţii. El este punctul central de legătură cu celelalte agenţii în ceea ce priveşte activitatea ataşaţilor. Ambasadorii şi funcţionarii superiori ai misiunii sînt cei ce dirijează activitatea de culegere de informaţii, ei înşişi fiind cunoscătorii şi furnizorii unor date importante. Acest serviciu se mai ocupă de codificarea documentelor ofiţerilor I.N.R. care merg în străinătate în interes de serviciu şi de decodificarea informaţiilor lor cînd se înapoiază. De asemenea, el mai primeşte de la alte agenţii solicitările de informaţii ce pot fi obţinute de cadrele Serviciului extern şi expediază unor agenţii textele întrebărilor la care acestea pot răspunde şi care interesează biroul sau alte compartimente din Departamentul de Stat. Serviciul la care ne referim coordonează, de asemenea, programul Departamentului de Stat de culegere a informaţiilor biografice despre personalităţile străine şi conlucrează cu celelalte agenţii în găsirea procedeelor de evitare a paralelismelor şi de accelerare a obţinerii şi exploatării datelor de importanţă majoră.

În afară de directorul adjunct pentru coordonare mai este un director pentru problemele de cercetare. El răspunde de problema analizelor politice, economice şi sociologice ale evenimentelor externe.

Unul din organismele care acţionează în acest sector este Oficiul cercetărilor externe (X.R.). Acesta menţine legătura cu alte agenţii în ce priveşte proiectele de cercetare ştiinţifică în domeniul social propuse şi sprijinite de guvern şi care au legătură cu problemele externe, coordonează activitatea de verificare a acestora de către Departamentul de Stat şi informează agenţiile interesate asupra avizului pozitiv sau negativ al Departamentului de Stat. De asemenea, X.R. are legături cu diferite instituţii culturale şi educative.

El este destinat să faciliteze schimbul de informaţii dintre cercetătorii particulari şi funcţionarii Departamentului de Stat. Astfel, cu ajutorul experţilor din afară, X.R. a întocmit un catalog cu peste 30.000 de proiecte de cercetare referitoare la probleme externe. X.R. încheie, de asemenea, aranjamente cu savanţi şi experţi pentru ca aceştia să lucreze în calitate de consultanţi pe lîngă I.N.R. sau alte organisme.

Date fiind cunoştinţele sale asupra situaţiei cercetărilor particulare din întreaga ţară, X.R. administrează fondurile Departamentului de Stat pentru cercetare şi contracte. El ajută, de asemenea, şi celelalte organisme guvernamentale la încheierea de contracte de cercetare referitoare la probleme externe cu firme particulare. Cu puţin timp în urmă, mai mult de 20 de asemenea organisme s-au unit voluntar sub conducerea X.R., formînd Grupul de coordonare a cercetării ariei externe (F.A.R.), care le îndrumă şi coordonează activitatea în domeniul relaţiilor cu grupurile particulare de cercetare.

X.R. efectuează toate operaţiile obişnuite ale unui organism care produce informaţii finite. Aceste operaţii pot fi privite ca activitate de cercetare în accepţiune tradiţională. În acelaşi timp însă, această activitate este şi muncă de informaţii, pentru că se referă la situaţii externe, se axează

pe probleme de interes imediat ori de perspectivă şi atrage atenţia asupra influenţei evenimentelor externe asupra intereselor Statelor Unite. Mai constituie muncă de informaţii şi pentru că are în mod obişnuit caracter estimativ.

In fiecare dimineaţă, în cadrul unei întîlniri cu secretarii adjuncţi, directorul I.N.R. şi adjunctul său, secretarul de stat le prezintă acestora un rezumat al celor mai recente informaţii referitoare la problemele politice ce interesează Departamentul de Stat. In spatele acestei scurte prezentări de 15 minute se află acel efort continuu al I.N.R. de a se ţine la curent cu toate evenimentele, de a examina critic toate informaţiile noi, de a le selecta pe cele ce vor prezenta interes pentru personalităţile de prim rang ale Departamentului de Stat şi de a conferi informaţiilor semnificaţia maximă prin comentariile şi raţionamentele experţilor biroului.

De multe ori aceste întîlniri se transformă într-un veritabil schimb de informaţii. Din rapoartele altor funcţionari ai Departamentului de Stat, membrii I.N.R. iau cunoştinţă de problemele curente ale birourilor politice, lucru care îi ajută la orientarea programului lor.

Intr-un stadiu următor comunicărilor făcute prin aceste rezumate, biroul pregăteşte serii de aşa-numite note de informaţii. Fiecare asemenea notă cuprinde un raport asupra unui eveniment. Faptele legate de evenimentul respectiv sînt strînse şi interpretate pentru a vedea în ce măsură afectează interesele Statelor Unite. Menţionăm, de asemenea, că secretarul de stat poate cere analize suplimentare asupra unor puncte incluse în rezumatele comunicate zilnic. Teme ale unor asemenea analize pot constitui, de exemplu, apariţia unei noi personalităţi în prezidiul unui partid dintr-o ţară, zvonuri privind o ofertă de ajutor militar, reacţii regionale la unele măsuri luate într-un domeniu sau altul de guvernul Statelor Unite, desfăşurarea unei lovituri de stat militare şi perspectivele ei, semnele de criză dintr-o ţară instabilă etc. Intocmirea acestor note se bucură de maximă prioritate. Necesitatea întocmirii lor poate apărea la orice

oră din zi sau din noapte, iar după elaborare sînt imediat înaintate secretarului de stat, subsecretarilor şi altor funcţionari superiori din Departamentul de Stat. In afara Departamentului de Stat aceste note sînt rar difuzate.

Intr-un alt stadiu, rezultatul cercetărilor şi informaţiile curente sînt sintetizate în aşa-numitele memorandumuri de cercetare, documente care cer considerabil mai multă muncă şi a căror pregătire durează pînă la două luni. Mărimea lor depinde de subiectul tratat, putînd ajunge pînă la 200 de pagini. In aceste documente, I.N.R. poate analiza, de exemplu: factorii sociali şi politici care prefigurează rezultatul unor alegeri; consecinţele economice ale obţinerii de către o ţară africană a unui tratament preferenţial în relaţiile cu Piaţa comună; reacţia lumii faţă de explozia unui dispozitiv nuclear chinez; revendicările curente ale unui grup naţional etnic divizat între cîteva state; consecinţele prezente şi viitoare ale unui ajutor economic şi militar etc.

Aceste memorandumuri ilustrează cu claritate una dintre principalele caracteristici ale activităţii de cercetare a biroului, activitate frecvent calificată ca fiind orientată sub aspect politic. Rupînd cu concepţia clasică, conform căreia în activitatea de informaţii cercetarea trebuie să se abţină de a „gîndi politic“, noua orientare recomandă contrariul.

O altă categorie de documente elaborate de I.N.R. face parte din domeniul cercetării de profunzime şi culminează cu seria de studii de dinamică politică. Destinat să sprijine complexul program interdepartamental de revizuire şi integrare a politicii faţă de diferite ţări, fiecare studiu este o examinare în profunzime a unui anumit stat. El se axează îndeosebi pe elementele de bază — social, politic şi economic — pe forţele aflate în declin, cele care domină în mod curent şi cele cu perspective de viitor. Studiul trebuie să cuprindă, de asemenea, referiri la atitudini politice, grupuri de interese, influenţe externe etc. şi să încerce să detecteze energiile, impulsurile şi presiunile ce pun în mişcare societatea şi care este necesar să fie înţelese pentru ca acţiunile Statelor Unite să favorizeze tendinţele folositoare lor.

Problemelor din țările socialiste, comitetul biroului pentru lumea comunistă le acordă o atenție deosebită. Reprezentanții a două instituții semioficiale ce s-au dezvoltat în cadrul I.N.R. — Oficiul de cercetare economică și Oficiul de cercetare științifică — se întîlnesc sub conducerea unui președinte permanent, pentru a se menține reciproc la curent asupra evenimentelor curente. Programele activității din acest domeniu sînt elaborate de președinte împreună cu directorii și unii membri ai comitetului, specialiști în diverse domenii.

I.N.R. depune un efort intens pentru îndeplinirea programului „estimărilor informative naționale". Aceste „estimări", rezultat al cooperării agențiilor de informații, odată sancționate de U.S.I.B., reprezintă ultima apreciere oficială a sistemului informativ asupra problemelor de cel mai înalt nivel.

Biroul de informații și cercetare ia parte activă, într-o măsură mai mare sau mai mică și la un nivel ori altul, la efortul informativ total al guvernului. Există, totuși, și aspecte ale activității informative la care Departamentul de Stat nu ia parte activă. Acestea se referă la acțiunea de culegere de informații și la anumite activități secundare, în care biroul reprezintă Departamentul de Stat numai prin punerea la dispoziție a unor indicații și aprecieri politice necesare organelor direct răspunzătoare. Contribuția principală a Departamentului de Stat, luat ca un tot, la bunul mers al sistemului informativ constă în administrarea misiunilor diplomatice din exterior și raportarea activității lor — chestiune de importanță vitală pentru organele de informații. In acest sens, I.N.R. îndrumă activitatea lor conform necesităților de informații ale Departamentului de Stat și ale altor agenții informative. In plus, I.N.R. desfășoară activitate de culegere de informații cu caracter economic, politic și sociologic, conform directivelor Consiliului Securității Naționale.

Persoanele din Serviciul extern beneficiază de privilegii speciale, în virtutea imunității diplomatice sau consulare. Există o vrajă, un miraj al Serviciului extern, mai mult

decît în multe alte profesii, dar este o vrajă a muncii în care aclamațiile lipsesc, iar succesul e cel mai adesea anonim. Viața unui diplomat este interesantă, dar nu ușoară. Familiile cadrelor din Serviciul extern își petrec ani de zile în locuri retrase, cu climă dificilă sau în care educația copiilor este o problemă. Diplomatul și familia sa sînt supuși uneori la grele încercări sau la pericole fizice. Cea mai mare răsplată a cadrelor Serviciului extern va continua să fie satisfacția de a face o muncă vitală pentru viitorul țării și al cetățenilor ei.

ALTE AGENŢII INFORMATIVE GUVERNAMENTALE

In afară de organele descrise în capitolele precedente, sistemul informativ al Statelor Unite mai include Comisia de Energie Atomică (A.E.C.), Biroul Federal de Investigaţii (F.B.I.) şi Agenţia Securităţii Naţionale (N.S.A.). Reprezentanţii acestora sînt membri ai Consiliului Informativ al Statelor Unite. Ei sînt prezenţi la întrunirile sale săptămînale şi contribuie la importantul „produs finit" informativ — „estimările informative naţionale" — raport cerut de preşedinte şi consilierii săi.

Comisia de Energie Atomică (A.E.C.)

In 1946, Congresul a votat legislaţia pentru controlul vastului program de dezvoltare a energiei atomice, iar la 1 ianuarie 1947 şi-a început oficial existenţa o nouă instituţie, Comisia de Energie Atomică. Astfel, controlul energiei atomice a trecut la noul organism, ieşind din competenţa Corpului militar al inginerilor care lucrase în timpul celui de-al doilea război mondial la fabricarea bombei atomice (Proiectul Manhattan).

Instalaţiile şi complexul sistem de organizare, reprezentînd o investiţie de 2,2 miliarde dolari, făceau din A.E.C. una din cele mai mari societăţi americane. Era vorba de 37

de instalații atomice mari din S.U.A. și Canada și de aproape 45.000 de angajați. Instalațiile includeau laboratoare mari, uzine uriașe, o mare varietate de echipament unic pe acea vreme, precum și singurul reactor atomic existent pe atunci în lume.

In prezent, numai bugetul anual al A.E.C. este de 2,5 miliarde de dolari. Instalațiile sale reprezintă o investiție de peste 8 miliarde de dolari și includ un complex de uzine de prelucrare și un număr de laboratoare uriașe, trei dintre ele ocupîndu-se exclusiv de folosirea energiei atomice în scopuri pașnice.

Conducerea Comisiei de Energie Atomică se compune din cinci membri, unul din ei fiind președinte. Ei sînt numiți pe o perioadă de 5 ani de către președintele S.U.A. și sînt confirmați de Senat. Președintele A.E.C. prezintă rapoarte direct președintelui S.U.A.

A.E.C. îndeplinește în principal două genuri de funcții:

— funcții operative, conduse de un director general;

— funcții privind reglementarea folosirii materialului radioactiv, sub jurisdicția unui director pentru reglementări.

Acești doi funcționari administrativi au funcții egale și răspund direct în fața Comisiei.

Cartierul general al A.E.C. se află în Germantown (Maryland), la cca 25 de mile nord-vest depărtare de Washington. Un mic oficiu al A.E.C. se află la Washington. Directorul general, pe lîngă conducerea nemijlocită a organului central, supraveghează și îndrumă activitatea celor 13 oficii răspîndite în toată țara.

Comisia de Energie Atomică își desfășoară cea mai mare parte a activității prin intermediul partenerilor contractuali. Ea este proprietara uzinelor și laboratoarelor de cercetări, a echipamentului și utilajului industrial și deține fonduri cu care plătește unor firme particulare sau instituții de cercetări științifice pentru executarea de diverse lucrări. La transpunerea în viață a proiectelor A.E.C. lucrează aproximativ 130.000 de persoane, în timp ce numărul salariaților proprii ai comisiei se ridică la 7.300. Proiectele de plan sînt

elaborate de personalul A.E.C. din centrală și sînt transpuse în practică de cele 13 oficii amintite.

Personalul din subordinea directorului general răspunde de toate activitățile de producție, cercetare și dezvoltare, precum și de instruirea cadrelor.

In ceea ce privește cea de-a doua funcție a A.E.C., ea se materializează în acordarea de autorizații pentru folosirea materialului energetic radioactiv, în construirea de reactori atomici și de alte instalații, precum și în executarea de controale și întocmirea de regulamente necesare bunului mers al activității.

In cooperare cu Departamentul Apărării, A.E.C. asigură îndeplinirea activităților de cercetare, de experiențe și de producere a materialelor necesare înzestrării Statelor Unite cu arme nucleare. Proiectarea și fabricarea acestor arme au loc în trei centre: laboratorul științific de la Los Alamos, laboratoarele Sandia de la Livermore și Albuquerque și laboratorul de radiații Lawrence (primele două sînt în New Mexico, iar ultimul în California).

Experiențele subterane cu arme nucleare se fac în Nevada. Cele în atmosferă, în spațiul extraatmosferic și în apă au fost interzise prin tratatul din 1963, dar cu toate acestea A.E.C. își păstrează capacitatea de a începe oricînd experiențele atmosferice dacă acestea vor fi considerate esențiale pentru securitatea națională sau dacă tratatul va fi abrogat de alte cîteva națiuni.

De asemenea, A.E.C. participă la sistemul VELA, ce se desfășoară sub conducerea Agenției de proiecte de cercetare avansată (A.R.P.A.) din Departamentul Apărării, pentru perfecționarea capacității Statelor Unite de a detecta, localiza și identifica detonațiile nucleare. Cea mai extinsă activitate a A.R.P.A. este cercetarea în domeniul rachetelor antirachetă, pentru care se cheltuiesc aproximativ 125 de milioane de dolari anual.

Mult mai puțin cunoscute sînt atribuțiile A.E.C. în activitatea de apreciere a calității armamentului atomic al Uniunii Sovietice și al altor puteri nucleare. Statele Unite

supraveghează permanent atmosfera pămîntului pentru a detecta porțiunile radioactive provenite din experiențe atomice. Conteinere speciale ale avioanelor U2 și ale altor aparate de zbor la mare altitudine colectează probe din atmosferă, în urma examinării cărora A.E.C. încearcă să determine explozia atomică, puterea și tipul armei detonate. A.E.C. face, de asemenea, cercetări și experiențe în scopul prevenirii detectării exploziilor atomice ale S.U.A. și al cunoașterii sistemelor de protecție împotriva lor inventate de alte națiuni.

Prin intermediul Comitetului legăturilor militare, al cărui președinte este numit direct de către președintele S.U.A. cu acordul Senatului, A.E.C. se consultă cu Departamentul Apărării în chestiunile referitoare la aplicațiile militare cu arme nucleare sau în care se face uz de energie atomică.

Biroul Federal de Investigații (F.B.I.)

In 1908 ministrul justiției Charles Bonaparte a hotărît ca toate investigațiile necesare Departamentului de Justiție să fie efectuate de un grup mic de persoane, special instruite. Astfel a luat naștere Biroul de Investigații, care în 1935 a primit prin decizia Congresului actualul nume de „Birou Federal de Investigații".

F.B.I. are 57 de oficii, dispersate în principalele orașe ale S.U.A. și în San Juan (Porto Rico). Fiecare oficiu se află sub controlul direct al unui așa-numit agent special responsabil, care la rîndul său este controlat și primește instrucțiuni și ordine de la cartierul general al F.B.I. din Washington. Cartierul general este organizat pe 10 divizii, conduse fiecare de cîte un director adjunct, care răspunde de toate problemele din sfera sa de activitate. In plus, directorul mai are încă doi adjuncți și un așa-numit director asociat. F.B.I. are aproximativ 15.000 de cadre, din care 6400 sînt agenți speciali. Un număr dintre aceștia lucrează în exterior, în cadrul ambasadelor americane, în mod obișnuit sub acoperirea de atașați.

Candidații pentru posturile de agenți speciali ai F.B.I. trebuie să fie cetățeni ai S.U.A., bărbați între 23 și 41 de ani, cu o înălțime de cel puțin cinci picioare și șapte inci (cca 1,70 m — N.T.) și cu o condiție fizică excelentă. Ei trebuie să aibă studii de drept sau economice și o vechime în munca de informații de cel puțin 3 ani.

Inițial, toți agenții F.B.I. urmează un curs de instruire de 14 săptămîni la Academia F.B.I. de la baza corpului V de marină din Quantico (Virginia) și la Cartierul general al F.B.I. Este un curs greu, pretențios, în care noului agent i se predau materii ca: drept constituțional, procedură penală, evidență, tehnică de investigații, de descoperire a infracțiunilor prin metode științifice, de folosire a armelor de foc, tactică etc. Periodic, agenții F.B.I. urmează cursuri de împrospătare a cunoștințelor, pentru a fi la curent cu noutățile apărute în munca lor.

F.B.I. își desfășoară activitatea în cadrul Departamentului Justiției și are sarcina să cerceteze toate cazurile de încălcare a legilor țării, cu excepția celor date în competența altor organe. In atribuțiile acestui organ intră aproximativ 170 de probleme. Cele mai importante dintre ele sînt: spionajul, sabotajul, trădarea și alte activități subversive, jefuirea băncilor, spargerile, hoțiile, furturile din proprietatea guvernamentală, frauda în dauna guvernului, violarea legii electorale, atacarea sau uciderea președintelui și a altor oficialități federale etc.

In general vorbind, în legislația federală, spionajul înseamnă obținerea de date ce afectează securitatea Statelor Unite în vederea divulgării lor ilegale, iar noțiunea de infracțiune de sabotaj se referă la tentativa de distrugere intenționată sau la distrugerea efectivă a unor clădiri sau instalații, ori la executarea lor defectuoasă cu bună-știință.

F.B.I. are, de asemenea, și jurisdicție exclusivă în cazurile de violare a legilor privind energia atomică sau culegerea și divulgarea de date secrete cu intenția de a aduce prejudicii Statelor Unite sau de a asigura un avantaj unei națiuni străine.

De-a lungul anilor, F.B.I. a avut unele succese. In acest sens, amintim în primul rînd cazul spionului german Frederick Joubert Duquesne care se lăuda într-o zi fată de complicele său, Harry Sawyer, un american naturalizat, de origine germană, recrutat de Serviciul de informaţii nazist, că el va reuşi să păcălească F.B.I. Pentru a-şi dovedi afirmaţia, el a scos dintr-o şosetă şi i-a arătat nişte schiţe fotografice ale armei noastre M-1, ale unor torpiloare şi unele planuri secrete aviatice. F.B.I., care urmărea de multă vreme legăturile dintre cei doi, a fotografiat această scenă. In iunie 1941 au fost arestaţi 33 de agenţi nemţi. Sentinţa care s-a pronunţat la 2 ianuarie 1942 prevedea condamnări la închisoare ce totalizau peste 30 de ani şi amenzi ce se ridicau la 18.000 de dolari.

Tot în anul 1942, F.B.I. a reuşit să descopere că două submarine germane pătrunseseră în apele teritoriale ale S.U.A. şi debarcaseră pe coasta de est mai mulţi spioni. Ulterior s-a stabilit că aceştia erau în număr de opt şi aveau asupra lor 174.588 de dolari şi o cantitate de exploziv suficientă ca să le ajungă pentru o perioadă de doi ani. Ei aveau sarcina să distrugă mai multe obiective militare şi economice de mare importanţă pentru puterea de război a S.U.A. Din fericire, au fost arestaţi înainte ca să reuşească să-şi pună în aplicare planurile şi şase dintre ei au fost condamnaţi la moarte, unul la închisoare pe viaţă, iar altul la 30 de ani.

Agenţia Securităţii Naţionale (N.S.A.)

Ultima componentă a sistemului informativ american care va fi examinată aici este Agenţia Securităţii Naţionale. Ea a fost înfiinţată printr-un ordin prezidenţial, în 1952, ca un organism cu structură separată în cadrul Departamentului Apărării. N.S.A. se află în subordinea şi sub controlul secretarului apărării şi este un organ executiv desemnat să sprijine din punct de vedere tehnic activităţile informative ale Statelor Unite.

N.S.A. are două misiuni principale: una de securitate şi alta de informaţii. In calitatea sa de şef al N.S.A., directorului îi revin următoarele atribuţii:

— să recomande diferite principii, doctrine şi procedee de securitate guvernului Statelor Unite;

— să organizeze diferite activităţi, să pună în funcţiune şi să administreze anumite mecanisme tehnice şi materiale pentru prelucrarea informaţiilor;

— să organizeze şi să coordoneze activităţile tehnice şi de cercetare ale guvernului care au legătură cu sarcinile ce revin N.S.A.;

— să reglementeze problema mijloacelor de comunicaţie ale N.S.A.

In ceea ce priveşte natura şi proporţiile activităţii N.S.A., acestea sînt mai secrete chiar şi decît cele ale C.I.A. Funcţiile neoficiale ale N.S.A. sînt învăluite în secret prin ordinul prezidenţial de înfiinţare a ei. Cele oficiale sînt cuprinse în Manualul organizării guvernului Statelor Unite din 1966—1967. Astăzi însă, faptul că N.S.A. întreprinde acţiuni de spionaj electronic, codifică şi decodifică texte nu mai este un secret pentru nimeni.

Din informaţiile pe care le deţinem rezultă că N.S.A. se compune din patru oficii principale:

— Oficiul producţie, care se ocupă cu descifrarea codurilor şi cifrurilor ţărilor comuniste, precum şi ale aliaţilor S.U.A. şi ale statelor neutre;

— Oficiul pentru securitatea comunicaţiilor, care întocmeşte codurile şi cifrurile americane;

— Oficiul de cercetare şi dezvoltare, care desfăşoară activitate de cercetare în problemele tehnicii de evaluare, criptanalizei şi echipamentului de comunicaţii;

— Oficiul de securitate, care se ocupă cu probleme de personal.

Spre Cartierul general al N.S.A. se îndreaptă informaţiile neprelucrate ale celor peste 2000 de staţii de interceptare radio dispersate în întreaga lume. Aceste staţii captează orice tip de semnal electronic provenit din ţările comuniste.

Dintre realizările N.S.A. în domeniul tehnicii trebuie remarcată în primul rînd „cutia neagră“ a președintelui, cel mai pasionant instrument electronic, și, desigur, cel mai important din Statele Unite, poate chiar și din lume. Aceasta este un fel de geantă subțire și conține codurile de transmitere a ordinului prezidențial de declanșare a atacului nuclear. „Cutia neagră“ se află în permanență, ziua și noaptea, la unul din cei cinci ofițeri care îi asigură garda. Dacă președintele lucrează la biroul său, ofițerul de gardă se găsește în camera vecină. Noaptea, el stă în imediata apropiere a camerei președintelui.

Rolul acestor ofițeri nu se mărginește numai la a fi păzitorii „cutiei negre“. Ei reprezintă garanția că ordinul de atac dat este autentic. Cel care va primi un asemenea ordin nu va apăsa pe butonul de declanșare a atacului nuclear decît dacă a fost confirmat și de unul dintre acești ofițeri.

Cum se procedează în cazul cînd președintele ar hotărî să declanșeze un atac nuclear ?

De la președinte, ordinul de declanșare a atacului ajunge direct la doi ofițeri care fac de gardă într-un adăpost subteran adînc și betonat. Ambii ofițeri au cîte o cheie pe care o poartă legată la gît cu un lanț, împreună cu un carton de șapte centimetri pe zece. La primirea ordinului de declanșare a atacului prin telefonul roșu al sistemului de alarmă, fiecare ofițer deschide cu cheia sa cîte o casă de fier de unde ia codurile în care a fost transmis ordinul și începe decodificarea. Dacă textele sînt identice, se începe numărătoarea inversă. Alte coduri transmit ordinul de atac al bombardierelor, care, imediat ce s-a dat semnalul de alarmă, se îndreaptă rapid spre obiectivele cunoscute dinainte. Dacă n-au primit și unele instrucțiuni complimentare, care să confirme ordinul de atac, ele nu trebuie să depășească un anumit punct, acela de neretur. Aceste instrucțiuni le sînt adresate codificat de Cartierul general al S.A.C. (Comandamentul aviației strategice), care dispune în acest scop de o „cutie roșie“ la baza aeriană de la Offutt. O asemenea cutie

există în toate posturile principale de comandament ale marilor unități aeriene americane. La rîndul lor, piloții sînt obligați ca, la primirea acestor instrucțiuni de atac, să controleze autenticitatea lor cu ajutorul codurilor speciale de care dispun în acest scop. Atacul nu trebuie declanșat decît dacă toți cei trei oameni ai echipajului, însărcinați cu verificarea individuală a autenticității ordinului, sînt de acord.

În atribuțiile N.S.A. intră, de asemenea, și asigurarea protecției sistemelor de comunicație, mai puțin complicate, de care președintele să poată dispune în orice moment. Cînd președintele călătorește, rețeaua sa personală de transmisiuni este imediat stabilită, oriunde se oprește. Acest material perfecționat comportă un sistem de bruiaj al comunicațiilor telefonice, o mașină de descifrat mesajele și, bineînțeles, „cutia neagră“. Radiotelefonul care se găsește în mașina personală a președintelui dispune de un aparat de bruiaj. Există, de asemenea, instalate în permanență în avionul prezidențial un radiotelefon cu un aparat de bruiaj, precum și o mașină de descifrat. Prin radiotelefon, președintele Johnson a putut vorbi în cursul anului 1967 cu un înalt funcționar al Departamentului de Stat din Washington, în timp ce se îndrepta de la aerodrom spre Vatican.

Tot N.S.A. a realizat o legătură directă prin teletip între Casa Albă și Kremlin. Mesajele transmise pe această cale sînt codificate cu ceea ce specialiștii în criptografie numesc „modelul care nu servește decît o singură dată“. Aceasta înseamnă că un cod nu poate fi folosit decît la codificarea unui singur mesaj. Într-adevăr, experiența a dovedit că orice repetare a unui cod în mai multe mesaje, oricît de ingenios sau complicat ar fi el, mai devreme sau mai tîrziu va fi descoperit. Uniunea Sovietică și Statele Unite își furnizează reciproc „grile“ după care se codifică schimburile de mesaje care au loc între ele. Moscova și Washingtonul dispun, de asemenea, de cîte patru telescriptoare, două în alfabetul limbii engleze și două în alfabetul limbii ruse, precum și de diverse dispozitive de bruiaj, care sporesc siguranța comunicațiilor.

Cooperînd îndeaproape cu A.E.C., N.S.A. are sarcina să detecteze experiențele cu arme nucleare din diverse părți ale globului, să fotografieze pămînturi cultivate, zone inundate sau lovite de secetă, precum și ansambluri industriale, să furnizeze economiștilor informațiile necesare pentru evaluarea progreselor înregistrate de cutare sau cutare țară într-un domeniu sau altul.

O parte din aceste informații sînt furnizate de rețeaua de 2000 de stații de interceptare instalate în jurul globului de N.S.A. și de forțele armate americane. În aceste stații, ce funcționează 24 de ore din 24, lucrează peste zece mii de soldați, marinari, aviatori și experți ai N.S.A., care ascultă și înregistrează mesajele emise de toate țările din lume, fie prin morse, fie prin teletip. Majoritatea acestor stații de interceptare se află la bazele militare americane, dar sînt și altele care operează pe cer, la bordul avioanelor de diferite modele, și pe mare, la bordul unor nave de tipul lui „Liberty". O asemenea stație zburătoare de interceptare a fost doborîtă în iulie 1960 în Marea Barents. Ea a făcut ca Uniunea Sovietică să protesteze împotriva violării drepturilor sale teritoriale. O alta a fost avionul U2, pilotat de Francis Gary Powers, care înregistra semnalele radarelor sovietice.

Totuși, cel mai mare volum de informații este cules de SAMOS (Satellite and Missile Observation System). SAMOS constă dintr-un anumit număr de sateliți care ascultă comunicări, fotografiază și televizează baze militare, cîmpuri de aviație și rampe de lansare a rachetelor, zburînd deasupra lor la 240 km altitudine. Emisiunile de radio comuniste, semnalele radar, conversațiile radiotelefonice pe unde ultrascurte sînt transmise stațiilor terestre sau navelor aflate în largul mării. Analizînd aceste semnale și mesaje, experții de la N.S.A. pot localiza bazele de rachete sau alte arme; ei pot înregistra și conversații purtate în clar între diverși demnitari. Cu ajutorul sistemului SAMOS, tehnicienii de la N.S.A. au alcătuit un catalog cu un mare număr de conversații între piloții sovietici, conversații care le-au permis să localizeze bazele anumitor escadrile și unități ale armatei aeriene

sovietice. Bineînțeles că SAMOS procură și o mulțime de coduri străine, dar nu se știe cu precizie în ce măsură reușesc „spărgătorii de coduri" de la N.S.A. să le descifreze. Sigur este însă că ei au obținut succese importante și în acest domeniu.

Se poate spune că SAMOS este un vehicul spațial, plasat pe o orbită, dotat cu aparataj fotografic și de ascultare electronic, care este capabil să ajungă acolo unde omul nu are posibilități de a pătrunde și care uneori obține informații ce depășesc posibilitățile creierului omenesc. El se rotește în jurul globului, timp de o săptămînă, cu circa 28.000 km/h, la o înălțime de 240 km, distanță de la care poate distinge un avion mic aflat pe sol. După ce s-a consumat filmul, bobina este aruncată într-o zonă stabilită dinainte deasupra Pacificului și recuperată în aer de un avion al armatei. Noaptea sau pe ceață și nor, fotografiile sînt luate cu aparate speciale cu raze infraroșii.

Procedeele de lucru cu infraroșii sînt utilizate și pentru fotografierea „urmei de căldură" pe care o lasă rachetele balistice intercontinentale sovietice în momentul cînd părăsesc rampa de lansare. Armata aerului integrează în sistemul său de alertă la scară națională, denumit MIDAS, și aceste clișee ale spectrelor rachetelor.

În același timp, în scopul detectării exploziilor nucleare ce au loc la suprafața solului, serviciile militare de informații, în colaborare cu A.E.C. și N.S.A., utilizează sistemul cu doi sateliți denumit VELA (Nuclear Test Detection Satellite), care constă în plasarea pe orbită a două aparate la distanță de 80.000 km unul de altul. Acest sistem a permis serviciilor de informații americane să afle despre explozia celei de-a doua bombe atomice chineze imediat ce s-a produs, cu cîteva zile înainte ca Pekinul să o anunțe public. Chiar înainte de prima explozie nucleară chineză din 16 octombrie 1964, serviciile de informații americane semnalaseră că la Paotow, în Mongolia inferioară, funcționează un reactor cu plutoniu. Atunci s-a reușit să se aprecieze numărul de reactori pe care-l conținea instalația, prin măsurarea urmelor

de argon și xenon, gaze rare emise la producerea plutoniului și culese regulat în treacăt de unul dintre sateliții americani.

Nici un american nu a asistat la cele două experiențe nucleare chineze, dar prezența unor martori oculari nici nu era necesară. In adevăr, undele de șoc create de explozii au fost înregistrate de aparatele de ascultare electronice și de barometre, în timp ce ochii magnetici și detectoarele de direcție radioelectrice descopereau particulele electrizate emise. După un studiu amănunțit al acestor elemente, experții americani au putut stabili locul exploziei cu o aproximație de cîțiva kilometri. Intre timp, aparatele armatei aerului, dotate cu filtre speciale, au absorbit resturile radioactive provenite de la ciuperca atomică chineză, iar analiza lor radiochimică a furnizat altor experți date care le-au permis să determine ce tip de bombă a fost experimentată, dimensiunea, forma și puterea ei.

Rezultatele de acest fel și de asemenea amploare justifică osteneala unei examinări mai aprofundate a ceea ce înseamnă astăzi comunitatea serviciilor de informații americane. Se poate afirma, fără teama de a greși, că este probabil să existe mult mai multe servicii de spionaj în afara Washingtonului și mult mai mulți americani în organismele consacrate spionajului decît își închipuie lumea. Pe de altă parte, numeroase întreprinderi particulare, cum este „Rand Corporation", precum și unele universități se ocupă cu cercetări care de fapt sînt niște incursiuni erudite în domeniul spionajului.

Astăzi, mulți spioni nu-și văd niciodată „inamicul". Datorită războiului rece și epocii tehnologice, spionul este fizician, chimist, inginer, profesor de limbi moderne, falsificator de bani, expert în electrotehnică, tehnician în comunicații, pilot de avion, soldat, marinar, specialist în criptografie, traducător din sanscrită etc. Oamenii comunității serviciilor de informații americane exercită cele mai diferite meserii. Ei sînt cultivatori și bucătari, experți în antropometrie și țesători, fotografi și directori de televiziune, machiori și artiști specializați în arta travestitului.

Desigur că și azi se mai folosesc șantajul și cumpărarea cu bani a informațiilor, dar, în general, aceste metode nu pot rivaliza cu cele ale specialistului care, cu ajutorul sateliților, întocmește harta unei țări întregi, cu ale tehnicienilor care, de la bordul unei nave sau al unui submarin, izbutesc să asculte, datorită unor mașini perfecționate, conversații telefonice și emisiuni de radio și nici cu radarul, care descoperă mișcarea trupelor, deplasarea navelor și a avioanelor. Specialiștii în criptografie descifrează tot atît de bine codurile prietenilor ca și ale adversarilor și traduc mesajele secrete indiferent de unde vin. In fine, în spatele acestei armate de agenți care lucrează pe teren există o altă armată, aceea a experților în mii de domenii diferite, care triază, clasifică și apreciază informațiile.

Dacă s-ar strînge la un loc toți bărbații și femeile care lucrează în diferite servicii de informații americane, s-ar putea popula cu ei un oraș mai mare decît Reno din Nevada, sau decît Rutland din Vermont. Numărul lor este mai mare decît cel a trei divizii de armată. Ei costă pe contribuabilii Statelor Unite circa 420 milioane de dolari pe an. Dar se poate paria, fără riscul de a pierde, că numai prelucrarea informațiilor, exceptînd cheltuielile ocazionate de procurarea lor, costă de două ori mai mult.

N.S.A. se află într-o clădire cu trei etaje în formă de „U", la Fort George G. Meade (Maryland), la cca 22 de mile depărtare de Washington. Ea este înconjurată de un gard dublu, din sîrmă ghimpată, înalt de 10 picioare (peste 3 metri — N.T.), păzit zi și noapte de patrule. In interiorul clădirii se găsesc niște computere de mare eficacitate și o cantitate enormă de echipament electronic. Se spune că aceasta este clădirea cu cele mai multe fire. Tot aici mai există o sală de 500 de locuri, o farmacie, nouă bufete-expres, o cofetărie modernă, un mini-spital complet echipat, un cabinet dentar și mari posibilități de parcare.

În general, N.S.A. ajunge în atenția publicului mai ales atunci cînd personalul ei încalcă regulile de securitate stabilite.

Nimeni nu poate să lucreze la N.S.A. dacă are rude care trăiesc într-o țară comunistă. Candidatul face obiectul unor anchete efectuate de diferite servicii — în principal de F.B.I. — și se dă o atenție cu totul deosebită informațiilor referitoare la loialitatea sa. Se verifică declarațiile sale referitoare la naștere, educație, slujbele din trecut, creditul de care dispune, reputația sa printre prieteni, vecini, foștii colegi sau patroni. El trebuie să se supună unui test de detectare a minciunilor și, dacă este angajat, va trebui să efectueze periodic acest gen de test, pe toată durata funcționării sale. La fiecare patru ani, se procedează la o nouă anchetă generală în privința sa.

Salariații angajați în mod provizoriu nu pot să aibă acces la materialele secrete, atîta timp cît nu sînt titularizați. Directorul, generalul Carter, este singurul care poate să acorde unele permisiuni speciale și provizorii în acest sens. Există controlori care trebuie să anunțe biroul personalului și pe cel al securității în primele două ore care urmează oricărei absențe nemotivate a unui salariat. O comisie de psihiatri veghează în permanență la bunul echilibru psihologic al personalului. Orice salariat trebuie să ceară o învoire specială pentru a pătrunde într-o altă zonă a instituției decît aceea în care lucrează și i se interzice chiar intrarea în propriul său birou, dacă nu poartă o insignă specială. Zonele de circulație rezervate persoanelor care dispun de autorizații speciale sînt patrulate în permanență de gărzi înarmate. Alți paznici patrulează zi și noapte prin fața birourilor în care se păstrează documente mai secrete. Cînd unii salariați duc documente secrete ale N.S.A. la alte servicii, ei trebuie să meargă întotdeauna cîte doi. Anumite documente nu trebuie să fie luate niciodată la domiciliul celor care lucrează cu ele : acestea rămîn continuu încuiate, fie la N.S.A., fie la un alt serviciu, cu acordul N.S.A.

La Departamentul de Stat, la Pentagon, la delegația americană din New York de la Națiunile Unite, materialele secrete sînt păstrate în camere de cifrare, care sînt ele însele ca niște case de bani, căci ușile lor de oțel au o grosime

de zece centimetri. Aceste camere au și instalații sanitare, pentru a se evita ieșirile și intrările inutile, iar în fața ușilor păzesc santinele. Plafoanele sînt dotate cu un sistem de ultrasunete, care dă alarma de îndată ce se produce o mișcare în afara orelor de lucru.

Pe tot teritoriul N.S.A., vizitatorii sînt supuși unui control sever, exercitat de numeroase posturi de pază, iar salariații sînt ținuți la o parte de zonele interzise. Corespondența obișnuită este introdusă în plicuri speciale prin care nu se poate citi.

Cu toate măsurile luate pentru apărarea secretelor sale, N.S.A. a suferit totuși și eșecuri, dintre care unele răsunătoare.

Sub strălucirea proiectoarelor și a camerelor de televiziune ale Casei ziariștilor din Moscova, la 6 septembrie 1960, William Hamilton Martin și Bernon Ferguson Mitchell au povestit lumii întregi toate secretele serviciilor americane de informații pe care le aflaseră în timpul celor trei ani petrecuți în birourile de criptografie ale celui mai secret organism al Statelor Unite — N.S.A.

Printre multe alte revelații savuroase, Martin și Mitchell au declarat că N.S.A. a reușit să descifreze codurile a mai mult de jumătate din statele lumii, dintre care Martin a menționat Italia, Turcia, Franța, Iugoslavia, Republica Arabă Unită, Indonezia și Uruguay.

Cei doi au arătat că au acționat astfel pentru că erau nemulțumiți de anumite procedee utilizate de Statele Unite în culegerea de informații.

Nedumerirea experților și a opiniei publice americane era cu atît mai mare cu cît N.S.A. stabilise niște reguli draconice de prevenire a divulgărilor de secrete și de apărare a securității ei. Nu o dată conducerea N.S.A., precum și Congresul, calificaseră sistemul de siguranță care funcționa în acest organism ca fiind cel mai sever în raport cu toate celelalte servicii americane de informații. Examinîndu-se amănunțit antecedentele acestor două persoane, apare surprin-

zător faptul că asemenea evenimente au putut totuşi să se întîmple.

Amîndoi erau apreciaţi în muncă şi proveneau din vechi familii burgheze americane. Martin avea 29 de ani, iar Mitchell 31. După terminarea studiilor secundare cu rezultate dintre cele mai bune, Martin s-a înscris mai întîi la o şcoală superioară din Washington, apoi a urmat o facultate de matematică.

In ce-l priveşte pe Mitchell, şi el a manifestat de mic înclinaţii spre ştiinţă. Lecturile sale favorite erau cele care se refereau la filozofia matematicilor.

Nici Martin şi nici Mitchell n-au fost niciodată văzuţi în compania unor femei, deşi aveau un fizic ca cel al atleţilor şi erau destul de drăguţi la înfăţişare. Pe Mitchell îl pasiona mult pocherul, iar pe Martin şahul. La 17 ani, el era campionul părţii de nord-vest a Statelor Unite. În afară de şah, îl mai pasionau psihologia şi hipnotismul.

După terminarea studiilor de matematici, Martin şi Mitchell au fost angajaţi separat la N.S.A. Angajarea lor la N.S.A. a avut loc în lunile februarie şi martie ale anului 1957, iar la serviciul de criptografie abia în ianuarie 1958, după ce au fost supuşi mai întîi unor serioase verificări din toate punctele de vedere, inclusiv examinarea la detectorul de minciuni.

Anchetele efectuate după dezertarea lor au arătat că Martin şi Mitchell s-au opus zborurilor secrete ale avioanelor U2 pe deasupra Uniunii Sovietice şi au mers pînă acolo încît au făcut chiar şi o vizită senatorului democrat al statului Ohio, Wayne Hays, pentru a protesta împotriva lor.

Cu această ocazie, anchetele au mai scos în evidenţă şi faptul că regulamentele de ordine interioară ale N.S.A. erau departe de a asigura cele mai bune condiţii de prevenire a scurgerii de secrete şi de asigurare a unei securităţi eficace. Au fost descoperite cazuri cînd noii angajaţi luau cunoştinţă de unele documente confidenţiale, înainte de a fi fost verificaţi din toate punctele de vedere. De asemenea, s-a stabilit că un salariat al N.S.A. fusese angajat după ce alte trei servicii ale statului refuzaseră să-l angajeze, pentru că avea concepţii politice necorespunzătoare. Mai mult, anchetele au descoperit că directorul de personal al N.S.A., Maurice H. Klein, făcuse declaraţii false la angajarea sa la N.S.A. El declarase că îşi făcuse studiile de drept la Universitatea din Horvard, în loc de un colegiu din New Jersey, nu declarase o schimbare de nume, iar data sa de naştere diferea de la un document la altul. S. Wesley Reynolds, directorul serviciului de securitate interioară era la curent cu unele din aceste fapte, dar le considerase ca „neprezentînd importanţă deosebită pentru securitatea naţională". Ambii au fost obligaţi să-şi dea demisia.

Revenind la Martin şi Mitchell, trebuie remarcat faptul că acţiunea lor a făcut ca un număr considerabil de state să-şi schimbe codurile secrete, iar Statele Unite să-şi întrerupă provizoriu transmiterea informaţiilor.

In calitatea lor de specialişti în criptografie, Martin şi Mitchell au avut toate posibilităţile să intre în posesia unui mare număr de secrete ale N.S.A. şi, din acest punct de vedere, recrutîndu-i, sovieticii au făcut o afacere cum nu se putea mai bună.

Totuşi, informaţii valoroase pot furniza nu numai eruditii şi specialiştii, ci şi nespecialiştii. Este cazul lui Jack Dunlap.

Dunlap a început să lucreze pentru N.S.A. în aprilie 1958, cînd a fost detaşat de la o unitate a serviciilor de securitate militară ca şofer al generalului Garrison B. Coverdale, director adjunct şi şeful statului-major al acestui organism.

După cîteva luni a fost înaintat la gradul de sergent. In acest timp a fost recrutat de sovietici, cărora le-a furnizat informaţii valoroase, în schimbul unor sume considerabile de bani.

Este de mirare faptul că serviciului de securitate interioară al N.S.A. nu i s-a părut nimic suspect în schimbarea bruscă a genului de viaţă al lui Dunlap. Tată a cinci copii şi ducînd o viaţă modestă, el şi-a achiziţionat în scurt timp

două Cadillac-uri, o mașină sport Jaguar, un iaht de 10 metri și un hidroglisor care atingea 150 km pe oră. In plus, era văzut adesea în compania unei metrese, pe care o copleșea cu cadouri, prin diverse localuri de noapte.

Abia după moartea sa au aflat detectivii de la N.S.A. că istorisirile lui cum că devenise proprietarul unor terenuri în care se descoperise un minereu de o deosebită valoare și că era moștenitorul unui „pachet de acțiuni" nu erau decît minciuni.

Deși nu se știe precis care este adevărul, se crede că Dunlap ducea periodic documente secrete acasă, deoarece personalul N.S.A. nu era niciodată percheziționat. Probabil că el remitea aceste documente sovieticilor, la intervale regulate, intîlnindu-i la Washington sau la Baltimore. Nimeni nu poate să spună de ce natură au fost informațiile divulgate astfel, dar este semnificativ faptul că, în momentul în care afacerea a făcut explozie, autoritățile au admis că el divulgase un număr însemnat de secrete.

Prăbușirea lui Dunlap nu a fost consecința unei activități de urmărire a lui de către vreun serviciu al N.S.A. : ea a avut drept cauză voința sa de a continua să lucreze pentru sovietici. Cînd, la începutul anului 1963, perioada de serviciu militar activ a lui Dunlap se apropia de sfîrșit, el a cerut să rămînă la N.S.A. ca angajat civil. Personalul militar al N.S.A. nu este supus probelor detectorului de minciuni, dar nu acesta este și cazul angajaților civili. Supus deci acestui examen s-a constatat că se pretase la cîteva furturi de mică importanță și că se făcea vinovat de ceea ce N.S.A. a numit „existență imorală".

In ciuda acestor „suspiciuni", nimeni n-a luat nici o măsură și Dunlap a continuat să trădeze. Abia mai tîrziu, cînd a fost supus unei noi verificări, s-a constatat că angajatul respectiv făcea cheltuieli peste puterile sale. Dar nici de data aceasta nu s-a luat vreo măsură deosebită. A fost totuși transferat într-un alt serviciu care nu-i mai dădea posibilitatea să aibă acces la documente secrete și investigațiile au continuat. La 23 iulie 1963, Dunlap s-a sinucis. In aceeași

zi, N.S.A. a mai primit o lovitură : ziarul sovietic „Izvestia" publica o scrisoare a unui fost angajat al său, arab de origine, care își schimbase numele de Hindali în Victor Norris Hamilton. In această scrisoare, publicată de „Izvestia", el făcea o serie de destăinuiri referitoare la descifrarea codurilor diplomatice ale unor țări, cum ar fi, de exemplu, cel folosit de guvernul Republicii Arabe Unite în corespondența cu ambasadele sale din Europa. Astfel, Hamilton arăta : „Eu aveam în biroul meu toate comunicările schimbate între Egipt și ambasada sa de la Moscova privind vizita în U.R.S.S. a unei misiuni egiptene în 1958, avînd ca scop cumpărarea de petrol din Uniunea Sovietică. N.S.A. a trimis toate aceste comunicări Departamentului de Stat".

Scrisoarea mai preciza că autoritățile americane „profitau de faptul că sediul O.N.U. se află pe teritoriul american. Guvernul american, adăuga Hamilton, a mers pînă acolo încît a descifrat instrucțiunile secrete ale guvernelor din Egipt, Irak, Iordania, Liban, Turcia și Grecia către misiunile lor diplomatice din Statele Unite, astfel că aceste documente cădeau în mîinile Departamentului de Stat înainte de a parveni destinatarilor lor".

Diplomat al universității americane de la Beyrouth, Hamilton se căsătorise cu o americană pe care o cunoscuse în Libia. La scurtă vreme după căsătoria lor, ei au venit în Statele Unite, unde Hamilton s-a angajat ca portar la un hotel din Georgia ; el a explicat că din cauza culorii pielii sale nu putuse să-și găsească o altă slujbă. Recrutat apoi de un colonel pensionar al armatei americane, a intrat în serviciul N.S.A. la 13 iunie 1957, pentru a lucra la descifrarea sistemelor arabe de criptografie. Doi ani mai tîrziu, funcționarii Ministerului Apărării l-au constrîns să-și dea demisia, deoarece se presupunea că suferă de schizofrenie paranoică. Părerea lui Hamilton în legătură cu concedierea sa este însă cu totul alta : el susține că fusese concediat pentru că încercase să ia legătura cu rudele sale din Siria.

Se poate crede că atît Hamilton cît și ceilalți — Martin, Mitchell și Dunlap — au acționat așa cum s-a arătat pentru

a obține unele avantaje materiale și pentru a-și satisface anumite ambiții personale.

Un caz aparte îl constituie cel al lui Joseph Sidney Petersen jr., despre care un purtător de cuvînt al Ministerului de Justiție spunea, în particular, că fusese victima propriei sale dorințe de a-și ajuta prietenii.

In timpul celui de-al doilea război mondial, Petersen a lucrat la Serviciul secret de transmisiuni și informații al armatei, care a devenit celebru prin descifrarea codurilor diplomatice și militare ale japonezilor. El s-a împrietenit cu un oarecare colonel J. A. Verkuyl, ofițer de legătură al armatei regale olandeze în India. Petersen și Verkuyl luau deseori masa împreună și, într-o zi, Verkuyl l-a prezentat pe Petersen lui Giacomo Stuyt, ofițer de transmisiuni la ambasada Olandei. Și unul și celălalt erau pasionați după criptografie și nu mai vorbeau decît despre aceasta.

Cînd Verkuyl s-a întors în Olanda, după război, Petersen i-a scris scrisori lungi, pline de idei privind metodele de instruire în domeniul criptografiei, cu scopul de a-l ajuta pe prietenul său să pună pe picioare un astfel de serviciu în țara sa. Dat fiind că Petersen n-a făcut niciodată nici o depoziție, este greu de explicat de ce i-a arătat lui Stuyt, care rămăsese în America, copii de documente ultrasecrete cu amănunte asupra procedeelor utilizate de Statele Unite în descifrarea codurilor olandeze în timpul războiului.

Arestarea, la 9 octombrie 1954, a lui Petersen i-a uluit pe colegii și superiorii săi. In acea epocă, el lucra la serviciul de criptografie al N.S.A. Fusese transferat aci de la serviciul de securitate al forțelor armate cînd acesta a fost desființat, în 1952, pentru a lăsa locul N.S.A., care și-a asumat și funcțiile din domeniul informațiilor strategice și al comunicațiilor. Petersen era foarte stimat pentru competența lui și se bucura de prietenia întregului său anturaj. La inițiativa și sub conducerea sa, fusese organizată o școală de instruire pentru vechii angajați ai serviciilor armatei, școală care avea să devină în 1953 baza programului de instruire al N.S.A.

Dar cînd agenții F.B.I. au găsit în apartamentul lui Petersen cîteva note și documente importante, Ministerul Justiției și Pentagonul au dispus deschiderea unei anchete. Cu toate acestea, ele erau dornice să evite un proces care ar fi riscat să descopere multe secrete. Disperat din cauza celor ce se petreceau, Petersen dorea din tot sufletul să repare pagubele pe care le produsese. In cercurile oficiale se răspîndise zvonul că guvernul îi promisese un verdict indulgent și chiar o decizie de amînare.

Pînă la urmă însă, Petersen, nu se știe din ce motive, s-a declarat vinovat și judecătorul Curții federale, Albert V. Bryan, l-a condamnat la 7 ani închisoare. N-a făcut decît patru ani din această pedeapsă, pentru că a fost pus în libertate pe cauțiune.

Ca urmare a acestor cazuri, serviciile de informații americane cît și cele diplomatice au luat măsuri de întărire a securității lor interne. Astfel, serviciile de securitate interioară au fost investite cu noi puteri, menite să ducă la prevenirea unor cazuri ca cele de mai sus și s-a extins metoda de examinare a candidaților pentru posturile vacante de către un psihiatru.

CUPRINSUL

Responsabil de carte: cpt. CONSTANTIN GADEA
Redactor literar: cpt. VASILE GHEORGHE
Corector: a.c. RADU STOIAN

Dată la cules: 06.04.71; Bun de tipar: 03.04.71.
Tiraj 1500 ex., din care 1400 ex. hîrtie semivelină și 100 ex. hîrtie velină, format 16/61x86.
Lucrarea conține 80 pagini.